

HRVATSKI VOJNIK

BROJ | 679

31. OŽUJKA 2023.

CIJENA 1,33 € / 10 KUNA

GOMBR

NATJECANJE ZA
NAJBOLJI
BORBENI TIM

RAZGOVOR
BRIGADIR
Mijo Kožić
NAČELNIK
RATNE ŠKOLE
"BAN JOSIP
JELAČIĆ"

ATVP
SAVRŠENA
AKCIJA U SPLITU

PROVEDENA
VJEŽBA
PAUK 23/1

SIMULACIJSKO
SREDIŠTE
USPJEŠAN LET
SOKOLOVA

ISSN 1330 - 500X PRINTED IN CROATIA
0 1 3 2 3
9 7713301500003

KRIŽNI PUT MJESTO JE SUSRETA BOGA I ČOVJEKA

"Svaki put iznova, potresno je slušati izvještaj o Kristovoj muci. Gotovo pa savršen scenarij okrutnosti: zatajenje i izdaja od najbližih, najvjernijih, pažljivo odabralih, nepravedna osuda, udarci, pljuvanje i pogrde, bičevanje i trnova kruna, oštiri čavli i udarci čekića, kopije koje zaustavlja posljednji dah i izazivlje krikove koji paraju nebesa," istaknuo je u prigodnoj propovijedi po završetku križnog puta vojni ordinarij Jure Bogdan

[STR. 26]

Snimio Tomislav BRANDT

Uskrsna čestitka

Poštovane hrvatske vojnikinje i vojnici, poštovane djelatnice i djelatnici Ministarstva obrane, poštovane građanke i građani te naši sunarodnjaci izvan domovine,

uoči najvećeg kršćanskog blagdana Uskrsa, koji nas sve podsjeća na beskonačnost i neuništivost ljudskog života, želim vam zahvaliti na svemu što činite za dobrobit Ministarstva obrane i naše Hrvatske vojske.

Poruka mira koju nam Uskrs šalje, prilika je prisjetiti se svih onih koji se suočavaju s brojnim patnjama i poteškoćama uzrokovanim ratnim stradanjima diljem svijeta. Iskušani nasiljem i ratnim razaranjem kojem svjedočimo, ponosan sam što je Hrvatska jasno stala na stranu obrane civilizacijskih vrijednosti, a to će činiti i dalje.

Ovi blagdanski dani također su prigoda zahvaliti obiteljima hrvatskih branitelja, kao i samim hrvatskim braniteljima što su tijekom Domovinskog rata svjedočili snažnu vjeru u slobodnu, samostalu i neovisnu hrvatsku državu. Uskrs je prilika da se još jednom podsjetimo kako se svi skupa uvijek moramo beskompromisno zalagati za traženje mira i njegovo očuvanje.

Na kraju, neka nas blagdan Uskrsa podsjeti na važnost toga da kao pojedinci uvijek ostanemo otvoreni prema dobrom i usmjereni prema svekolikom blagostanju.

Neka je sretan, blagoslovljen i miran Uskrs vama i vašim obiteljima!

ministar obrane
Mario Banožić

NASLOVNICU SNIMIO JOSIP KOPI

SADRŽAJ

4	RAZGOVOR
brigadir Mijo KOŽIĆ
načelnik Ratne škole "Ban Josip Jelačić"
8	RATNA ŠKOLA
Ratna škola "Ban Josip Jelačić"
obilježila blagdan svojeg zaštitnika
10	MEĐUNARODNA SURADNJA
Savršena akcija u Splitu
14	HKoV
Provedena vježba Pauk 23/1
18	GOMBR
Natjecanje za najbolji borbeni tim
22	SIMULACIJSKO SREDIŠTE ZOD-A
Uspješan let Sokolova
28	HVU
Dan otvorenih vrata
30	HVU
Povećanje stipendija kadetima
32	NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE
34	VOJSKE SVIJETA
Latvijske nacionalne oružane snage
40	VOJNA INDUSTRIJA
2022. – prekretnica za svjetsku vojnu industriju
46	PODLISTAK
Francuska industrija vojnih aviona (XVI. dio):
Airbus – uspješna priča europskog jedinstva
50	CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI
Trpimir I. – moćan i cijenen hrvatski vladar
58	PRIČE O DOMOVINSKOM RATU
Svjeticice na torti
66	TRENUTAK SJEĆANJA
Heroji Črnomerca i Kustošije
67	FILATELIJA
Marke – Vremenska prognoza

Ratna škola mjesto je aktualnih predavanja, ali i sučeljavanja stavova i mišljenja iz područja vojnog i društvenog života, pri čemu se inzistira na poštivanju akademskih sloboda polaznika. Svojim sadržajem obuhvaćaju širok raspon tema iz različitih područja: povijesti, nacionalne sigurnosti i obrane, financija, gospodarstva, prava...

NAJVIŠA OBRAZOVNA INSTITUCIJA

RAZGOVOR

BRIGADIR

MIJO KOŽIĆ

NAČELNIK RATNE ŠKOLE
"BAN JOSIP JELAČIĆ"

Ove godine Ratna škola "Ban Josip Jelačić" obilježava 25. obljetnicu, a tijekom tog razdoblja iznjedriла je brojne časnike na najvišim vojnim dužnostima bilo da je riječ o postrojbama Hrvatske vojske ili dužnostima u međunarodnim institucijama. Od samog je osnutka Ratna škola zadržala svoj temeljni cilj, a nastavni plan i program svake se godine prilagođava aktualnim svjetskim zbivanjima. Ratna škola tradicionalno slavi blagdan svojeg zaštitnika sv. Josipa, 19. ožujka, pa smo iskoristili prigodu i razgovarali s njezinim načelnikom brigadirom Mijom Kožićem koji nam je predstavio sve bitne aspekte Škole kao i ulogu koju ima u sustavu obrazovanja.

OVE GODINE RATNA ŠKOLA "BAN JOSIP JELAČIĆ" OBILJEŽAVA 25. OBLJETNICU OSNUTKA, A KROZ TO RAZDOBLJE 25 NARAŠTAJA HRVATSKIH I INOZEMNIH ČASNika ZAVRŠILO JE OVU NAJVIŠU VOJNU IZOBRAZBU U REPUBLICI HRVATSKOJ. KOJA ZNANJA I VJEŠTINE NAKON ZAVRŠETKA IZOBRAZBE DOBIVAJU POLAZNICI I ZA KOJE SU DUŽNOSTI OSPOSOBLJENI?

Škola je dobila naziv po hrvatskom banu i generalu Josipu Jelačiću, nacionalnom junaku, plemiću i preporoditelju koji je postao simbol hrvatskog nacionalnog ponosa. Osnovana netom poslije završetka Domovinskog rata, obrazovala je većinu generala i admirala u OSRH. Ratna škola najviša je obrambena obrazovna institucija u RH koja obražuje visoke časnike Oružanih snaga Republike Hrvatske, polaznike drugih dionika sustava domovinske sigurnosti kao i visoke časnike iz inozemstva. Oni trebaju biti pripremljeni za zadaće strateških nacionalno-sigurnosnih vođa te sudjelovati u aktivnostima procesa upravljanja sigurnosnim rizicima i upravljanju u krizama. Ratna škola izučava područja teorije strategije, međunarodnih odnosa, međunarodne i nacionalne sigurnosti, geopolitike i geostrategije, strateškog vodstva, vojne strategije i vojnih operacija, umijeća ratovanja te obrambene politike. Time se polaznicima omogućuje stjecanje kompetencija (znanja, vještine, samostalnost i odgovornost) te ih se osposobljava za strateško razmišljanje, sveobuhvatnu uporabu raspoloživih instrumenata i mehanizama nacionalne moći tijekom mira i rata, a u cilju zaštite, ostvarenja ili promicanja nacionalnih (savezničkih) interesa, u nacionalnom i u međunarodnom okruženju.

RAZGOVARAO
Željko Stipanović

FOTO
Tomislav Brandt

OTVARAJUĆI RATNU ŠKOLU U PROSINCU 1998. TADAŠNJI PREDSJEDNIK RH DR. FRANJO TUĐMAN U OBRAĆANJU ČETRNAESTORICI POLAZNIKA PRVOG NARAŠTAJA, MEĐU OSTALIM, REKAO JE

RAZGOVOR // BRIGADIR MIJO KOŽIĆ

KAKO JE OTVARANJE ŠKOLE ZA VRŠETAK NASTOJANJA DA KADRÖVIMA STASALIM U DOMOVINSKOM RATU OMOGUĆIMO ZAPOVJEDANJE HRVATSKOM VOJSKOM U MIRNODOPSKIM UVJETIMA. JE LI SE POČETNA MISIJA ŠKOLE TIJEKOM OVIH GODINA MIJENJALA?

Početna misija nije se mijenjala nego se nadopunjava u skladu s izmjenama u nacionalnim i NATO-ovim strateškim dokumentima te novim sigurnosnim izazovima. Poseban naglasak u Ratnoj školi od osnutka daje se razvoju polaznika kao karakternih strateških vođa koji mogu kritički i kreativno razmišljati u složenom, nesigurnom, dinamičnom i neizvjesnom

RATNA ŠKOLA NAJVIŠA JE VOJNO-CIVILNA OBRAZOVNA INSTITUCIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ ZA KOJU KANDIDATI MORAJU ZADOVOLJITI VRLO VISOKE KRITERIJE. O KAKVIM JE KRITERIJIMA RIJEČ I KOLIKO SE ONI RAZLIKUJU ZA VOJNE I CIVILNE POLAZNIKE?

Ratna škola mjesto je razmjene najviših vojnih i civilnih znanja, iskustava i vještina polaznika. Vojna izobrazba u Oružanim snagama obuhvaća sve djelatnosti kojima se pojedinci, zapovjedništva, postrojbe i privremeni sastavi ospozobljavaju za izvršenje misija i zadaća oružanih snaga te provedbu funkcija. Kandidati iz OSRH prolaze seleksijski postupak testiranja i moraju zadovoljiti kriterije koji su navedeni u Zakonu i propisima, a na vojnu izobrazbu upućuju se Odlukom ministra obrane. Cilj je izobrazbe razviti kod polaznika kompetencije za usklajivanje i koordiniranje upotrebe instrumenata nacionalne moći zbog ostvarivanja nacionalnih interesa i ciljeva, postizanje sinergije svih dionika sustava domovinske sigurnosti u procjeni, prepoznavanju, smanjenju i uklanjanju rizika i prijetnji od važnosti za Republiku Hrvatsku. Izobrazba također podupire strateške ciljeve Strategije nacionalne sigurnosti iz sigurnosnog i obrambenog područja u kojem se izučavaju sigurnost i zaštita, suradnja i zajedničko djelovanje različitih dionika sustava domovinske sigurnosti te ospozobljavanje i usavršavanje s NATO-ovim Smjernicama za izobrazbu kao i međunarodnim obrazovnim standardima (bolonjski proces) za razvoj i održavanje snažne i aktivne obrane.

KOLIKO SIGURNOSNE PROMJENE UTJEĆU NA IZRADU NASTAVNOG PLANA I JE LI ON SA SVAKIM NOVIM NARAŠTAJEM PODLOŽAN PROMJENAMA? KAKAV ZNAČAJ IMAJU AKTUALNA PREDAVANJA I KOLIKO IH IMATE? POMAŽU LI VAM POVERATNE INFORMACIJE POLAZNIKA NA KRAJU SVAKOG NARAŠTAJA U POBOLJŠANJU NASTAVNOG PLANA?

Katedra strategije iz Dekanata HVU-a "Dr. Franjo Tuđman" nositelj je predmetne nastave. Provodi se sukladno nastavnom planu i programu te odobrenim izvedbenim planovima rada, a oni se redovito ažuriraju za svaku akademsku godinu. Širok raspon nastavnih tema kao i stručnost nastavnika i predavača ima za cilj razviti kod polaznika sveobuhvatno razumijevanje konteksta unutar kojeg se donose strateške odluke, racionalno i svršishodno korištenje instrumenata nacionalne moći, a u skladu s različitim suvremenim sigurnosnim izazovima. Na taj se način ostvaruje potrebna sinergija teorije i prakse. Ratna škola često je mjesto aktualnih predavanja, ali i sučeljavanja stavova i mišljenja iz područja vojnog i društvenog života, pri čemu se inzistira na poštivanju akademskih sloboda polaznika. Svojim sadržajem obuhvaćaju širok raspon tema iz raznih područja: povijesti, nacionalne sigurnosti i obrane, financija, gospodarstva, prava i slično. Pri definiranju tema osobita se pozornost pridaje aktualnosti sigurnosnih izazova te odabiru predavača za svako područje koji svojom ekspertizom daju dodatnu vrijednost izobrazbi i bitno obogaćuju ishode učenja programa u cjelini. U programu aktualnih predavanja zastupljena su predavanja načelnika Glavnog stožera OSRH, državnih dužnosnika, istaknutih pripadnika akademске zajednice po specifičnim područjima, djelatnih i umirovljenih časnika OSRH te drugih uvaženih gostiju iz MORH-a, UN-a, NATO-a, EU-a kao i drugih organizacija/institucija. Ratna škola posvećuje veliku pozornost tolerantnom međunarodnom, međureligijskom i međugeneracijskom ozračju. U sklopu ovog programa tome pridonose nastavnici HVU-a i sami polaznici, a posebice gosti iz drugih zemalja prezentacijama povodom nacionalnih praznika te odabrani polaznici starijih naraštaja škole. Povratne informacije od polaznika dobivamo na nekoliko načina: kroz upitnik nakon završetka svakog predmeta iz predmetne nastave, evaluacijski upitnik na kraju akademске godine i organizaciju alumni seminara godinu dana nakon završenog školovanja. Povratne informacije polaznika prijašnjih naraštaja s vremenskim odmakom, vrlo su važan izvor

globalnom okružju. U prvim naraštajima bili su samo visoki časnici iz Oružanih snaga Republike Hrvatske, a kasnije su naraštaji Ratne škole imali polaznike iz sustava domovinske sigurnosti kao i visoke časnice iz inozemstva. U proteklim naraštajima polaznici su bili iz Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, sigurnosno-obavještajnog sustava, Hrvatske vatrogasne zajednice, Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske te drugih tijela koja svojim sposobnostima za upravljanje u krizama mogu biti potpora za djelovanja u krizama.

zadovoljstva izobrazbom te preporuka za ažuriranje postojećih NPP-a kao i organizaciju života i rada Škole.

NA KOJI NAČIN BIRATE PREDAVAČE I JESU LI ONI ISKLJUČIVO IZ VOJSKE ILI IMA I PODRUČJA KOJA POKRIVAJU CIVILNI PREDAVAČI? KAKO JE ZA POLAZNIKE OSMIŠLJENA NASTAVA?

Osim nastavnika iz Katedre strategije Dekanata HVU-a, predavači u Školi djelatne su vojne osobe OSRH, dužnosnici Ministarstva obrane te istaknuti javni, sveučilišni i znanstveni djelatnici koji su u svojim područjima ostvarili iznimne karijere i postigli značajne rezultate. Nastava je osmišljena tako da se provodi kontaktna nastava težino u prijepodnevnim terminima tijekom tjedna, dok se u poslijepodnevnim terminima održavaju radni posjeti, tjelovježba te ostale aktivnosti. Nakon završetka planinskih aktivnosti polaznicima je omogućeno samostalno učenje i održavanje psihofizičkog zdravlja u sportskim objektima i terenima u sklopu vojarne.

VAŽAN SU DIO IZOBRAZBE I STUDIJSKA PUTOVANJA POLAZNIKA. KOJA JE NJIHOVA GLAVNA INTENCIJA I ŠTO POLAZNICI NJIMA DOBIVAJU?

Studijska putovanja te nastavni i radni posjeti nadopunjuju ishode učenja Ratne škole, pojedinih predmeta ili grupa predmeta dajući polaznicima uvid u misije i zadaće glavnih zapovjedništava OSRH, gospodarske potencijale Republike Hrvatske (osobito Hrvatski klaster konkurentnosti obrambene industrije), značajna mjesta iz Domovinskog rata i hrvatske vojne povijesti, značajnih objekata kritične infrastrukture te svih ostalih ključnih institucija i ustanova koje čine sustav obrane i sigurnosti, kao i tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave. Kroz pripremu i provedbu studijskih putovanja pojedinim dijelovima Republike Hrvatske, članicama EU-a i NATO-a, te prijateljskim i susjednim zemljama, posjetima najvišim tijelima upravljanja, vojnim, obrambenim i sigurnosnim institucijama kao i povjesnim, kulturnim i gospodarskim subjektima i organizacijama u RH, povećavamo postojeće te razvijamo nove kompetencije polaznika za strateška promišljanja i djelovanja na strateškoj razini. Kroz zajedničku komparativnu analizu teorijskih znanja iz predmetne nastave te kroz sintezu praktičnih znanja i iskustva koja steknu tijekom studijskih putovanja, kod polaznika povećavamo razumijevanje i tumačenje prošlih i sadašnjih te projiciranje vjerojatnih budućih stanja i događaja, ponajprije u vojno-obrambenom području i to na strateškoj razini. Kao znak gostoprимstva u Republici Hrvatskoj inozemnim polaznicima Ratne škole prezentira se dio bogate hrvatske povijesti, umjetnosti, baštine, kulturnog nasljeđa i prirodnih ljepota.

ČINJENICA DA GOTOVU U SVAKOM NARAŠTAJU IMA I INOZEMNIH POLAZNIKA JASNO POKAZUJE KAKO JE RATNA ŠKOLA CIJENJENA I IZVAN GRANIČE REPUBLIKE HRVATSKE. MOŽETE LI POVUĆI PRALELU SA SLIĆNIM ILI ISTIM ŠKOLAMA U SVIJETU? KOLIKI JE INTERES INOZEMNIH POLAZNIKA?

Svake akademске godine imamo inozemne polaznike iz NATO-ovih članica: Slovenske vojske, Vojske Crne Gore i Vojske Republike Sjeverne Makedonije te susjednih i prijateljskih Oružanih snaga Bosne i Hercego-

vine. Svake četvrte godine polaznik je i iz Savezne Republike Njemačke kojem je godina dana u Ratnoj školi priprema za preuzimanje dužnosti vojnog izaslanika u Republici Hrvatskoj. Kroz dosadašnje naraštaje imali smo i polaznike iz Ukrajine, Republike Srbije i Republike Kosova. Možemo s ponosom istaknuti kako smo cijenjena i prestižna Ratna škola prepoznata zbog svoje izvrsnosti u RH i u inozemstvu. Postoji paralela s istim školama u drugim državama Europske unije, NATO-a i Sjedinjenih Američkih Država koje također imaju inozemne polaznike u svojim naraštajima, ali i polaznike drugih resora iz svojih država iz čega je razvidan međunarodni i međuresorni karakter. Isto tako, stalnim ažuriranjem NPP-ova nastoji se ostvariti uskladenost s inozemnim ratnim školama zadražavajući pri tome vlastiti identitet i posebnosti.

UNAZAD PETNAESTAK GODINA OBLJEVNICE OBILJEŽAVATE U ZAPREŠIĆU. KAKO JE DOŠLO DO TE SURADNJE I ZAŠTO JE ODABRAN BAŠ TAJ GRAD?

Suradnja s Gradom Zaprešićem traje od prvog naraštaja. Ratna škola tradicionalno slavi 19. ožujka blagdan svojeg zaštitnika sv. Josipa. Grad Zaprešić odabran je kao mjesto na kojem se polaznici upoznaju s kulturnom i povijesnom baštinom Novih dvora Jelačićevih koji su ostavljeni hrvatskom narodu. Uz potporu Turističke zajednice Grada Zaprešića, polaznicima Ratne škole prezentira se niz detalja o liku, životu i djelovanju slavnog hrvatskog bana Josipa Jelačića čije ime nosi Škola. Koristim prigodu Zahvaliti Gradu Zaprešiću za četvrt stoljeća zajedničkog poštovanja bogatog nasljeđa i čuvanja tradicije te promocije i afirmiranja hrvatskog bana kao važne osobe iz hrvatske povijesti. Zajedničko obilježavanje obljetnice Ratne škole u Zaprešiću s Gradom Zaprešićem treba i dalje nastaviti i to prije svega s ciljem educiranja budućih naraštaja Škole kako se ne bi zaboravio kontekst i povjesna uloga, život i rad te značajne odluke koje je hrvatskom narodu u naslijeđe ostavio ban Josip Jelačić.

RATNA ŠKOLA

Polaznici 25. naraštaja Ratne škole "Ban Josip Jelačić" obilježili su u Zaprešiću blagdan svetog Josipa, zaštitnika Škole. Tradicija je to koju Ratna škola i Grad Zaprešić održavaju već 25. godinu zaredom

Izaslanstva MORH-a, Ratne škole te Grada Zaprešića na grobnići obitelji Jelačić i na spomenik poginulim braniteljima položili su vijence i upalili svijeće

RATNA ŠKOLA “BAN JOSIP JELAČIĆ” OBILJEŽILA BLAGDAN SVOJEG ZAŠTITNIKA

TEKST
Vesna Pintarić

FOTO
Tomislav Brandt

Ratna škola "Ban Josip Jelačić" najviša je vojna škola u kojoj se školju i osposobljavaju visoki časnici i državni službenici iz Republike Hrvatske i inozemstva za sudjelovanje u procesu donošenja strategijskih odluka u području obrambenih i sigurnosnih poslova na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Ban koji je snažno obilježio hrvatsku povijest

Grof Josip Jelačić, hrvatski ban i general, rođen je 1801. godine u Petrovaradinu. Svojim je životom i djelom ostavio neizbrisiv pečat na zaprešički kraj, a snažno je obilježio i hrvatsku povijest od sredine XIX. stoljeća pa sve do danas.

Svojim kvalitetama isticao se već u Terezijanskoj vojnoj akademiji u Bečkom Novom Mjestu. Tijekom vojničkog službovanja brzo je uočen njegov dar odličnog organizatora, stratega i vojskovode. Nakon uspona u činovima, častima i pothvatima Jelačić je imenovan hrvatskim banom i promaknut u čin generala. U vrlo složenim prilikama u kojima je živio i djelovao, znao je interese Habsburške Monarhije spojiti s interesima svojeg hrvatskog naroda.

Ban Jelačić zadužio je hrvatski narod svojim proglašom o ukidanju kmetstva, sazivanjem prvih izbora za Hrvatski sabor, uvođenjem hrvatskog kao službenog jezika te zalaganjem za jačanje gospodarske djelatnosti. Upravo njegovim zalaganjem uspostavljeni su gospodarski, politički, kulturni i crkveni odnosi koji su poslužili kao osnova za razvoj moderne Hrvatske. Neraskidiva povjesna veza Zaprešića i bana Jelačića započinje 1851. kad je ban doselio u Nove dvore. Tu je i sahranjen 20. svibnja 1859. godine.

Polaznici 25. naraštaja Ratne škole "Ban Josip Jelačić" predvođeni zapovjednikom brigadirom Mijom Kožićem 20. ožujka 2023. obilježili su u Zaprešiću blagdan svetog Josipa, zaštitnika Škole koja s ponosom nosi ime tog najpoznatijeg zaprešićkog stanovnika, bana Josipa Jelačića. Tradicija je to koju Ratna škola i Grad Zaprešić održavaju već 25. godinu zaredom. Događaj su uveličali izaslanik ministra obrane, ravnatelj Uprave za ljudske potencijale MORH-a Ivan Jušić, izaslanik načelnika Glavnog stožera OSRH zamjenik načelnika GS-a OSRH general-pukovnik Siniša Jurković, zamjenik zapovjednika Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" brigadni general Blaž Beretin i drugi. U crkvi svetog Ivana Krstitelja vojni ordinarij mons. Jure Bogdan služio je misu, a potom su izaslanstva MORH-a, Ratne škole te Grada Zaprešića na grobnici obitelji Jelačić i na spomenik poginulim braniteljima položili vijence i upalili svjeće.

Gradonačelnik Zaprešića Željko Turk na svečanom prijemu za polaznike Ratne škole istaknuo je: "Želimo zajedno s predstavnicima Oružanih snaga RH odati počast velikom hrvatskom sinu, banu Josipu Jelačiću, ali također i moliti zagovor zaštitnika Ratne škole svetog Josipa čije su vrline potrebne našim vojnicima, ali i svakom čovjeku koji ima čvrstu vjeru u Hrvatsku i hrvatski narod."

Načelnik Ratne škole brigadir Mijo Kožić kazao je kako suradnja s Gradom Zaprešićem traje od prvog naraštaja Ratne škole, a polaznici se tijekom posjeta upoznaju s bogatim naslijedom te likom i djelom slavnog hrvatskog bana Josipa Jelačića čije ime Škola nosi s ponosom te dodao kako će se ova suradnja i dalje nastaviti sa sljedećim naraštajima. Polaznici Škole i gosti potom su obišli Nove dvore Jelačićeve čija je revitalizacija u tijeku, a nakon toga cijeli će kompleks s perivojem biti stavljen u turističku funkciju.

MEĐUNARODNA SURADNJA

Ekipa Hrvatskog vojnika u vojarni "Admiral flote Sveti Letica-Barba" nazočila je završnici međuresornog i međunarodnog obučno-vježbovnog ciklusa specijalnih hrvatskih te slovenskih vojnopolicijskih i policijskih postrojbi

SAVRŠENA AKCIJA U SPLITU

Način postupanja specijalnih policajaca i vojnih policajaca prilikom čišćenja objekta i rješavanja talačke krize ovisi o tome jesu li protivnici nenaoružani i ugrožavaju li živote

TEKST
Domagoj Vlahović
SNIMIO
Tomislav Brandt

Sredina je ožujka u srednjoj Dalmaciji. Dan je vedar, sunčan, ali snažna i hladna *marčana bura* povremenim nas udarima podsjeća da zima još nije gotova. U splitskoj smo vojarni "Admiral flote Sveti Letica – Barba". Tražimo zavjetrinu kod neobičnog, "apokaliptičnog" objekta koji kao da je nastradao u uličnim borbama. Ipak, nije tako, riječ je o zgradi koju različite postrojbe OSRH koriste za uvježbavanje bliske borbe ili čišćenja objekta od protivničkih snaga. Postrojbi koja je naš domaćin to je svakako dio opisa posla:

MEDUNARODNA SURADNJA

Satniji Antiterorističke Vojne policije Pukovnije Vojne policije (SATVP PVP). Podsjetimo, nedavno je obilježila tridesetu obljetnicu utemeljenja. No, proslave kod njih nikad ne traju dugo jer je to nespojivo s onim što se od njih traži: vrhunska psihofizička pripremljenost te vještine potrebne za zahtjevne i osjetljive posebne operativne poslove ovlaštenih službenih osoba Vojne policije. Događaj kojem smo nazočili u Splitu bila je efektna završnica jednotjednog ciklusa obučavanja i uvježbavanja s fokusom na antiteroristička djelovanja. No, uz objekt su bili i zamaskirani ljudi u drugim odorama i s drugim oznakama, a ne samo ATVP-ovim. Poznato je, kako bi održala visoku razinu svoje elitne postrojbe, Pukovnija Vojne policije OŠRH često ima međuresornu, pa i međunarodnu suradnju. Stoga su s ATVP-om na obuci bili i njihovi kolege i suradnici, pripadnici Ministarstva unutarnjih poslova RH iz Specijalne interventne policije Split, Interventne jedinice policije Zadar i Interventne jedinice policije Šibenik. Pridružili su im se i pripadnici Specijalne postrojbe Vojne policije Slovenske vojske (Specializirana enota vojaške policije-SEVP).

“Što se tiče MUP-a, srodne smo postrojbe i bavimo se sličnim poslovima, dijelimo ista zakonska uporišta, ali s različitim nadležnostima. U tim je uvjetima, za održavanje naših sposobnosti, zajednička obuka neizbjegna! Slično je s kolegama iz Slovenije. Suradnja je u proteklom razdoblju bila manje intenzivna zbog pandemije, no prošle smo godine ponovno uspostavili kontakt i obje su strane izrazile želju za nastavkom. Protekli je tjedan zapravo nastavak dugogodišnje suradnje, pripadnika ATVP-a i SEVP-a koji se također bave istim poslom, zadaćama i nadležnostima, pa je i obuka slična. Nemamo nikakvih zadrški ili prepreka za suradnju,” objašnjava nam zapovjednik Pukovnije Vojne policije brigadir Tomislav Kasumović tijekom obilaska postrojbe na terenu.

DVIJE NEIZBJEŽNE RIJEČI

Biti na vježbi specijalne operacije čišćenja objekta i rješavanja talačke krize rijetka je privilegija inače rezervirana samo za fikciju, za filmsku publiku. No, donosi nam i određenu odgovornost zbog dvije neizbjegne riječi: mjere sigurnosti. Naime, iako

se na vježbi rabi manevarsko streljivo te tzv. soft-kill tehniku, bliska borba (close-quarter-combat) uvijek je osjetljiva. Stoga se novinarska ekipa, kako bi obavila svoj posao (a to se posebno odnosi na fotografa), uz objekt i unutar njega mora kretati točno određenim rutama koje joj jamče sigurnost i neometanje vježbe. Jedan od časnika ATVP-a koordinator je vježbe i vodi nas po dvije etaže objekta točno nam objašnjavajući što smijemo, a što ne. Usput srećemo i ljudе u “šarenim”, neusklađenim odorama. To su igrači uloga, tj. pripadnici protivničke, crvene strane koju mješovita obučna skupina (ATVP, SEVP, MUP) treba neutralizirati. Na koji način? Vrlo jednostavno: potrebno je spasiti taoca. A način postupanja ovisi o tome jesu li protivnici nenaoružani i ugrožavaju li živote. Ako su životna prijetnja, to znači da će policijaci morati uporabiti vatreno ili hladno oružje. A njime barataju itekako dobro, primjerice puškama VHS-2 ili H&K G36. Kako smo jedini koji nesmetano, poput “nevidiljivih duhova” kruže oko objekta, s vremenom primjećujemo i timove specijalaca. Razlikuju se po odorama, ali svi su zamaskirani. Jedini koji nije anoniman jest zaštitno-tragački belgijski ovčar koji je sastavni, vrlo važan, dio ekipe.

Strpljivo smo čekali ispred glavnog ulaza. Tišinu čekanja prekidao je jedino zvižduk bure, ili lupanje vrata i prozora koje se čulo iz zgrade šibane sjevernim vjetrom. No, kad je upad u objekt jednom počeo, sve se dalje odigravalo munjevitom brzinom. Timovi su navalili na zgradu sa svih strana, pa i s krova. U jednom trenutku vidjeli biste ih kako ulaze kroz glavna vrata, ali u drugom kako se repellingom spuštaju s krova i ulaze kroz prozore na prvom katu. Čistili

Pripadnici ATVP-a i MUP-a na završnoj vježbi pokazali su interoperabilnost. Riječ je o srodnim postrojbama koje se bave sličnim poslovima, dijele ista zakonska uporišta, ali s različitim nadležnostima

“Na ovakvim obučno-vježbovnim ciklusima sinkroniziramo se i usklađujemo. Bitno je vidjeti koliko su kolege došli u svojim obučnim procesima, tehnologiji, taktikama, tehnikama te procedurama, kako rješavaju izazove, kako su integrirani u svoje šire sustave,” rekao je zapovjednik Pukovnije Vojne policije brigadir Tomislav Kasumović

"Svjetski trendovi u našem poslu stalno se mijenjaju i svi ih uključujemo u obuku," komentirao je zapovjednik ATPV-a satnik Tomislav Katalenić

su prostoriju po prostoriju. Koristili su još i ljestve i dimne bombe. Pucnjava nije bila česta, nego sporadična, ali to je značilo da je preciznost bila takva da nije bilo potrebno trošiti mnogo streljiva. Tu i tamo stresli bismo se na snažan zvuk eksplozije. To je bila tzv. shock-bomba koja istodobno zasljepljuje i zaglušuje protivnika. Akcija je, dakle, bila savršena. Jedan je protivnik, ipak, izletio iz zgrade i pokušao pobjeći. Tu je na scenu stupio službeni pas zaštitno-tragačke namjene koji ga je slijedio nevjerljivom brzinom i oborio na tlo. Snažni zubi mladog psa koji još nije napunio ni tri godine zarili su se u čovjekovu ruku. Naravno, bila je riječ o igraču uloge koji je imao propisno zaštitno odijelo za markiranta, pa nije bilo nikakvih posljedica. Za tili čas "bjegunca" je okružilo nekoliko specijalaca, a pas je poslušao vodičevu zapovijed i smirio se.

VLADANJE SITUACIJOM

"Teroristi" nisu imali šanse i specijalni vojni policajci te pripadnici MUP-a zavladali su objektom i situacijom. I to su učinili uz striktno poštivanje svih zakonskih i stručnih procedura te najviše mјere sigurnosti. Ono što nam se učinilo vrlo

Službeni pas zaštitno-tragačke namjene u akciji. Naravno, "protivnik" je imao propisno zaštitno odijelo za markiranta

zanimljivim jest što su se sudionici podijelili u nekoliko skupina i počeli živo raspravljati o tijeku netom završene akcije. Upravo je i to jedan od ciljeva vježbe: analizirati tijek akcije te razmjeniti dojmove i iskustva na licu mjesta, dok su još vrlo svježi. Sigurno je da će kasnija izvješća sadržavati više naučenih lekcija i komentara koji će biti temelj za razvoj taktika, doktrina, za projekte opremanja... "S policijskog stanovišta, dakle ne isključivo s vojnog, vježba je bila složena jer je uključivala postupanja po više segmenata policijskih funkcija, a u složenom urbanom okružju. Od svega viđenog, najzadovoljniji smo motivacijom koju su pokazali svi uključeni u obuku. Pripadnici ATPV-a i MUP-a pokazali su interoperabilnost. Isto tako, višegodišnja suradnja sa Slovenskom vojskom još je jednom pokazala praktički jednaku, neupitnu razinu obučenosti. Svjetski trendovi u našem poslu stalno se mijenjaju i svi ih uključujemo u obuku," komentirao je zapovjednik ATPV-a satnik Tomislav Katalenić najavivši da će do kraja godine biti održan još jedan sličan obučni ciklus. "Na ovakvim obučno-vježbovnim ciklusima sinkroniziramo se i uskladjujemo. Bitno je vidjeti koliko su kolege došli u svojim obučnim procesima, tehnologijama, taktikama, tehnikama te procedurama, kako rješavaju izazove, kako su integrirani u svoje šire sustave... Ako danas-sutra budemo morali surađivati u bilo kakvima operacijama, bitno je da smo ključne korake napravili još prije. A jedan takav korak poduzeli smo u Splitu," zaključio je brigadir Kasumović.

Kad je upad u objekt počeo, sve se dalje odigravalo munjevitom brzinom. Timovi su navalili na zgradu sa svih strana, pa i s krova

HKoV

Pripadnici bojne Pauci, koji se pripremaju za odlazak u misiju KFOR na Kosovu, proveli su vježbu Pauk 23/1 na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" u Slunju

PROVEDENA VJEŽBA

TEKST
Tomislav Vidaković

FOTO
Tomislav Brandt

NATO-ovu misiju KFOR na Kosovu čine pripadnici 27 zemalja, a na Kosovu su trenutačno pripadnici 38. HRVCON-a, koji se većinom nalaze u talijanskoj vojnoj bazi Villaggio pored grada Peći

PAUK 23/1

HKoV

Sve izazove u situacijama pripadnici bojne Pauci s lakoćom su otklonili na zadovoljstvo nadređenih i instruktora kojima ni jedan detalj nije mogao promaknuti

Vježba Pauk 23/1 obučni je događaj u kojem su se pripadnici 2. mehanizirane satnije bojne Pauci pripremali za sve moguće scenarije na koje tijekom šestomjesečnog boravka u misiji KFOR mogu naići. Ocjenjivala se obučenost na razini brigade i Središta za borbenu obuku čiji su instruktori ocjenjivači sposobnosti pripadnika Pauka. Završna provjera prije odlaska u područje misije bit će vježba Stabilnost 23/1 koja bi se trebala održati tijekom svibnja ove godine.

Kako nam je pojasnio satnik Marko Domazet-Lošo, zapovjednik 2. mehanizirane satnije bojne Pauci, zadaće koje su se tijekom vježbe provjeravale propisane su Popisom zadaća važnih

za misiju, a obuhvaćaju uspostavu nadzorne točke za sva vozila, uspostavu promatračnice, osiguranje kampa Villaggio te osiguranje ostalih važnih objekata na području misije. Scenariji koje su pripadnici Hrvatske vojske uvježbavali identični su zadaćama za koje će biti zaduženi na Kosovu.

Svjedočili smo, s instrukturima, situacijama u kojima se htjela provjeriti brzina i točnost reakcije pripadnika OSRH. Zadaća je bila provedba ophodnje tijekom koje su imali zadaću spojiti se sa stranom postrojbom i od njih prikupiti što više podataka o stanju na terenu. Nakon te zadaće vraćali su se u bazu, no u jednom trenutku na cesti je došlo do zastoja jer je ophodnja naišla na improviziranu eksplozivnu napravu. U toj neočekivanoj situaciji koju su instruktori postavili pred vojnike provjeravalo se poštivanje pravilnih procedura u takvim situacijama. To znači da se ocjenjivalo kako vojnici komuniciraju o toj situaciji sa Stožerom baze, kako osiguravaju prednju i stražnju stranu konvoja te na koji način rješavaju potencijalno opasnu situaciju u kojoj

Kako nam je pojasnio satnik Marko Domazet-Lošo, zapovjednik 2. mehanizirane satnije bojne Pauci, zadáce koje su se tijekom vježbe provjeravale propisane su Popisom zadaća važnih za misiju

se mora ukloniti eksplozivna naprava i osigurati nesmetani promet vozila. Pauci su sve odradili po pravilima službe i bez ikakvih problema uklonili eksplozivnu napravu postavljajući kružnu obranu oko vozila te pravodobno izvjestili nadređene o situaciji na terenu. Kretanje u ovakvom tipu ophodnje ograničeno je na 30 km/h pri čemu je minimalna udaljenost između vozila 50 m.

Koliko se ozbiljno pristupa takvom tipu provjere pripremljenosti naših pripadnika svjedoči i činjenica kako su u vježbu bili uključeni i pripadnici Hrvatske vojske koji su imali uloge televizijskih izvjestitelja koji su nenajavljeni htjeli ući u bazu, civila koji neovlašteno pokušavaju fotografirati bazu pa čak i civila koji pokušavaju u vojarnu ući sa zabranjenim predmetima skrivenim u kamionu koji su vozili. Sve izazove u situacijama pripadnici bojne Pauci s lakoćom su otklonili na zadovoljstvo nadređenih i instruktora kojima ni jedan detalj nije mogao promaknuti. Na kraju vježbe može se reći kako je prva stepenica u provjeri prije odlaska u misiju svladana te kako će Hrvatska vojska opet biti predstavljena u najboljem mogućem svjetlu u ovoj međunarodnoj misiji.

GOMBR

NATJECANJE ZA NAJBOLJI BORBENI TIM

Učinkovita postrojba čvrst je čvor u kojoj svaki pripadnik zna osobine i sposobnosti drugih i ta bliskost dopušta im misliti, osjećati i raditi kao jedan. Razvoj zajedništva unutar vojnog tima podrazumijeva povezivanje vojnika i njihovih zapovjednika što u konačnici rezultira uspjehom i izvršenjem svake zadaće. Natjecanje za najbolji borbeni tim u različitim je situacijama u kojima su se sudionici našli, upravo to željelo pokazati u punom obimu

TEKST

Tomislav Vidaković

FOTO

Josip Kopi

Natjecanje za najbolji borbeni tim slijedi tradiciju i iskustva stečena na natjecanjima najboljih desetina, na sposobnostima hrvatskog vojnika koje su stečene u okviru borbeno usredotočene obuke i, u konačnici, na iskustvima stečenim kroz brojne godine sudjelovanja u operacijama potpore miru, u misijama širom svijeta

Vojni poligon u Gašincima dva je dana bio mjesto održavanja natjecanja za najbolji borbeni tim Gardijske oklopno-mehanizirane brigade.

Natjecanje slijedi tradiciju i iskustva stečena na natjecanjima najboljih desetina, na sposobnostima hrvatskog vojnika koje su stečene u okviru borbeno usredotočene obuke i, u konačnici, na iskustvima stečenim kroz brojne godine sudjelovanja u operacijama potpore miru u misijama širom svijeta. Takvim nepoznatim okruženjima hrvatski se vojnik trebao prilagoditi, ali i dobro pripremiti kako bi uspješno mogao obavljati sve zadaće koje su pred njega postavljene.

Zdrav natjecateljski duh u vojski je uvijek dobrodošao, a posebno je koristan kad je u nekom natjecanju uključen tim od nekoliko ljudi jer se onda pokazuju ne samo individualne kvalitete nego i funkcioniranje u timu, suradnja i koordinacija nekoliko ljudi koji kao jedan rade u ostvarivanju zadaće, a to je i sama bit ovog natjecanja. Za razliku od individualnog i iznimno napornog natjecanja za najuspješnijeg pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske "Memorijal" bojnik Davor Jović – natjecanje Prvi za Hrvatsku", u kojem je najvažnija individualna fizička spremnost pojedinca, natjecanje za najbolji tim GOMBR-a stavlja naglasak na funkcioniranje tima jer je natjecanje tako organizirano da je najslabiji pojedinac svakog tima njegova realna snaga. Pred sudionike je postavljen ozbiljan izazov kako takve pojedince poduprijeti i učiniti jačim i efikasnijim te u konačnici pobijediti na natjecanju.

KONCEPT NATJECANJA

Spominjanje najslabijeg pojedinca treba uvjetno shvatiti jer su svi sudionici natjecanja vrhunski fizički pripremljeni za ekstremne napore koji ih očekuju. Svaka ekipa ima četiri člana koji na ledima nose sedam kilograma teške naprtnjače, tri litre vode, osobno naoružanje i sve ostalo što je dio standardne vojničke opreme. Teren je duljine oko 26 kilometara, a pronalazak svake radne točke poseban je izazov jer su podaci o njihovim lokacijama prilično oskudni, tako da se lako dogodi da ekipe na utrci predu i više od 30 kilometara.

Prije početka utrke održava se kvalifikacijsko gađanje. Na njemu je cilj iz ležećeg položaja pogoditi metu na udaljenosti od 200 metara, a nakon toga iz klečećeg položaja metu na udaljenosti od 100 metara. Ekipa koja to napravi na najbolji način i skupi najviše bodova osvaja prvo startno mjesto za utrku koja se održava idući dan. Svaka iduća ekipa starta utrku četiri minute nakon tima prije, te se tako dođe do razlike od 36 minuta između prve i posljednje ekipe.

Svaka točka tijekom utrke sadržava zadaću koju tim mora ispuniti kako bi mogao krenuti prema sljedećoj.

GOMBR

Tako se na prvoj točki ekipe moraju suočiti s prolazom kroz kontaminiрано područje gdje moraju pokazati pravilno stavljanje zaštitne maske te radnu točku s njom proći na pravilan način. Svaka greška kažnjava se s 30 kaznenih sekundi koje se na kraju zbrajaju za svakog člana ekipe. Na drugoj točki ekipe su se susrele s prolazom kroz minsko polje. Na toj su točki postavljene žice koje simuliraju potezne mine pored kojih se svi trebaju provući bez doticanja. Nakon uspješnog prolaska kroz minsko polje ekipe dolaze do točke broj tri gdje bacaju ručne bombe. Na ovoj postaji cilj je uspješno pogoditi drveni okvir dimenzija metar s metar s udaljenosti od petnaestak metara. I na ovoj radnoj točki, kao i na svim drugim, vrijedi pravilo o kaznenim sekundama i ako svi imaju nekoliko promašaja, onda svi članovi tima moraju čekati dok ne prođe kazneno vrijeme prije nego se zapute prema sljedećoj postaji. Ona je zahtijevala znanje u orientaciji i poznavanju topografije u šumi. Zadatak je postavljen tako da se tim mora snaći u šumi gdje se prema predodređenim pozicijama kreću u obliku latice, a na svakoj od pozicija dočekuje ih sudac koji potvrđuje njihov dolazak. Već pomalo umorni timovi na sljedećoj su točki imali zadaću prelaska kanala preko užeta tako da svaki član ekipe mora što prije prijeći traženu udaljenost, a ekipa ne može krenuti prema idućoj točki dok svaki ne svlada prelazak kanala. Nakon svladavanja i ove prepreke, ekipe dolaze do sljedeće točke sa zadaćom prolaska opasnog područja. To moraju

napraviti tako da se ekipa podijeli u dva binoma kako bi prešli poligon preko kanala, zidova i ispod različitih prepreka i to uskladenim kretanjem dok se međusobno pokrivaju i pružaju si vatrenu potporu. Logistička popuna dio je sljedećeg izazova u kojem je ekipa trebala pravilno medicinski zbrinuti ranjenika te ga pripremiti za medicinsku evakuaciju te nakon toga popuniti svoje logističke potrebe.

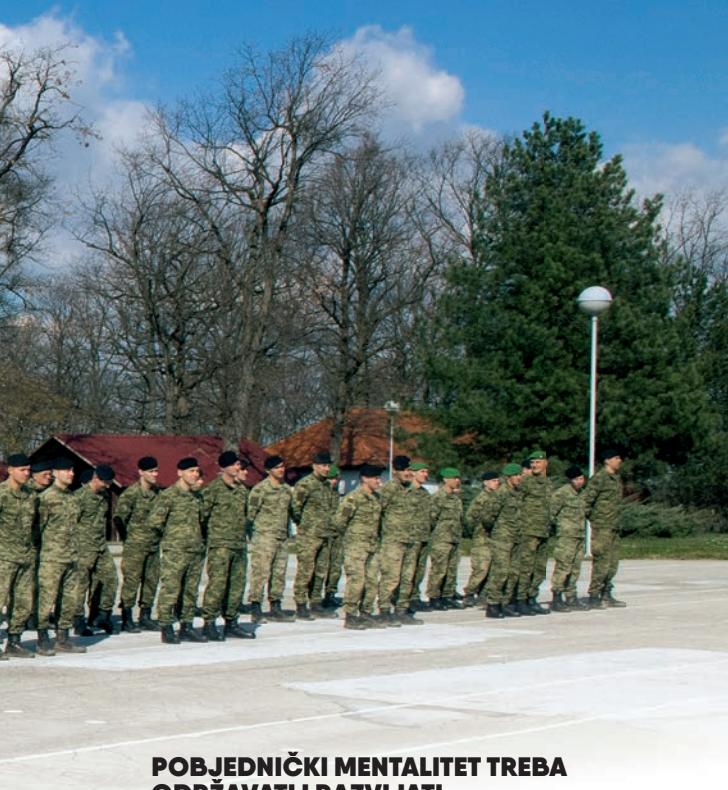
Na zadnjoj radnoj točki svi članovi tima trebali su pravilno rastaviti i sastaviti svoje osobno naoružanje (VHS 2) u što kraćem roku kako bi se mogli uputiti do cilja koji se nalazio u središtu vojnog poligona "Gašinci". Zvono koje ih je čekalo na cilju i kojim je trebalo pozvoniti označavalo je službeno vrijeme i završetak natjecanja, a obveza je svakog tima kroz cilj proći s beretkom na glavi i nakon oglašavanja zvona pozdraviti zastavu.

PROLAZAK KROZ CILJ

Natjecanje za najbolji borbeni tim održava se zadnjih sedam godina i svake su godine pobedu na natjecanju odnosili pripadnici Vojnoobavještajne satnije (VOS), no ove se godine taj niz prekinuo. Unatoč činjenici što su pripadnici VOS-a osvojili prvu startnu poziciju, tijekom utrke u napetoj su završnici ispuštli vodstvo pred ekipom 2. oklopno-motorizirane bojne Pume. Pripadnici VOS-a osvojili su drugo mjesto, a na trećem mjestu završili su pripadnici 1. oklopno-motorizirane bojne Sokolovi.

Završetak natjecanja uistinu je bio napet i nepredvidiv te pobjeda pripadnika bojne Puma ne iznenađuje jer je voda satnik Ivan Gerenčir, maratonac i pobjednik jednog od najtežih individualnih vojnih natjecanja, "Memorijal bojnik Davor Jović - Prvi za Hrvatsku" odgovoran za pripremu bojne. Rekao nam je kako za ovakav tip natjecanja vojnik uvijek mora biti u vrhunskoj fizičkoj formi, a onda se nekoliko mjeseci prije samog natjecanja uvježbavaju neke specifičnosti koje su karakteristične za pojedino natjecanje. Unatoč činjenici što je satnik Gerenčir vojnik koji bez problema otrči više od 40 kilometara, ističe kako uz vođenje operative manevarske bojne ipak nađe vremena svaki slobodan trenutak iskoristiti za vježbanje i održavanje kondicije. Njegov posao nije posao nego poziv i shvaćanje tog poziva jest da uvijek mora biti spreman kako bi na najbolji mogući način mogao obavljati postavljene zadaće. Voda pobjedničkog tima u studenom prošle godine imao je tešku ozljedu, no dobro se oporavio i došao na natjecanje koje je na kraju i osvojio. Takva volja, predanost i upornost vrline su koje trebaju biti primjer i motivacija svim pripadnicima Hrvatske vojske, a i šire.

Dругi član pobjedničkog tima, desetnik Stjepan Novoselec, rekao nam je kako je u Oružanim snagama već osam godina i kako je od samog početka aktivran u svim natjecanjima koje Hrvatska vojska organizira te dodaš kako se bavi trčanjem i povremeno nogometom, ali trčanje mu je ipak primaran interes. Pojasnio je kako se za ovakav tip natjecanja bitno pripremati kao tim jer se sve zadane točke natjecanja moraju rješavati ekipno i to je najveća razlika od priprema za Memorijal bojnika Davora Jovića na kojem sudjeluje od 2016.

POBJEDNIČKI MENTALITET TREBA ODRŽAVATI I RAZVIJATI

Učinkovita postrojba je čvrst čvor, kao obitelj kod koje svaki pripadnik zna osobine i sposobnosti drugih, pojasnio nam je prvi dočasnik Gardijske oklopno-mehanizirane brigade, časnički namjesnik Mladen Stanković i dodao da ta bliskost dopušta pripadnicima misliti, osjećati i raditi kao jedan. Razvoj zajedništva unutar vojnog tima podrazumijeva povezivanje vojnika i njihovih vođa s ciljem razvijanja i zadržavanja njihove odanosti postrojbi i vođi što u konačnici rezultira uspjehom i izvršenjem svake zadaće, ističe časnički namjesnik Stanković i dodaje kako ovo natjecanje ne bi bilo moguće bez logističke potpore pukovnika Ivana Lijovića, zapovjednika Inženjerijske bojne Gardijske oklopno-mehanizirane brigade.

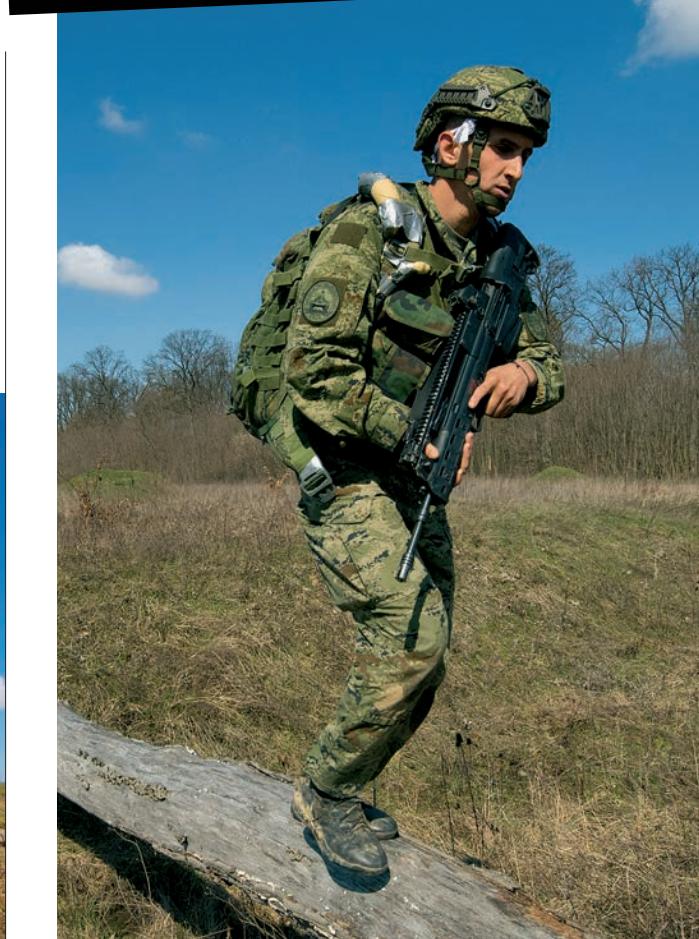
Na kraju natjecanja sudionicima se obratio načelnik Stožera i zamjenik zapovjednika GOMBR-a brigadir Davor Josip Babić. Istaknuo je kako je svrha natjecanja razvijanje i održavanje pobjedničkog mentaliteta te kako se nikad ne smije zaboraviti da je Hrvatska vojska pobjednička vojska, a pobjednički mentalitet mora biti dio mentalnog sklopa hrvatskog vojnika.

Za ovakav tip natjecanja vojnik uvijek mora biti u vrhunskoj fizičkoj formi. Nekoliko mjeseci prije samog natjecanja uvežbavaju se neke specifičnosti koje su karakteristične za to natjecanje

Unatoč činjenici što su pripadnici VOS-a osvojili prvu startnu poziciju, tijekom utrke u napetoj su završnici ispuštili vodstvo pred ekipom 2. oklopno-motorizirane bojne Pume. Pripadnici VOS-a osvojili su drugo mjesto, a na trećem mjestu završili su pripadnici 1. oklopno-motorizirane bojne Sokolovi

SIMULACIJSKO SREDIŠTE ZOD-a

USPJEŠAN LET SOKO

TEKST

Domagoj Vlahović

FOTO

Tomislav Brandt

U Simulacijskom središtu ZOD-a posjetili smo pripadnike GOMBR-a na računalno podržanoj stožernoj vježbi. Sokol 23 dio je priprema za događaj godine – međunarodnu vježbu Immediate Response

Telefoni su neprestance zvonili, zasloni računala svijetlili, a svako malo zemljovidu bi se netko približio priopćavajući različite informacije

LOVA

Sudionike vježbe
obišao je i zapovjednik
GOMBR-a brigadir
Valentin Skroza

Stigli smo u Stožer baš u pravo vrijeme, kad je bilo najzanimljivije. Stožerni časnici i dočasnici s oznakama Gardijske oklopno-mehanizirane brigade (GOMBR) bili su okupljeni oko stola s velikim zemljovidom i pokazivali na različite lokacije i kućice koje su označavale vlastite i protivničke postrojbe. Telefoni su neprestance zvonili, zasloni računala svijetlili, a svako malo zemljovidu bi se netko približio priopćavajući različite informacije. Na licima nije bilo osmjeha, samo izrazi fokusiranosti, ali ponekad i uzbudjenja. Tu i tamo čujemo i poneku rečenicu: "Bitno nam je da pojačamo tempo napada i oslobođimo bok", "Vraćamo ih u pričuvu da budu odmorni za ostatak akcije", "Bila je to rizična odluka", "I ovdje su primijećeni tenkovi" i na kraju: "Ovo je ključni moment!" Kao i svaka vojna operacija, ona koju su krajem ožujka provodili pripadnici 1. oklopno-mehanizirane bojne Sokolovi GOMBR-a imala je svoje intenzivnije i manje intenzivne trenutke. Mi smo, vjerojatno, stigli tijekom onih prvih i jasno vidjeli – pristup im je bio iznimno ozbiljan, iako je bila riječ o računalno podržanoj simulacijskoj vježbi (CAX). Takav stav, uz stručnu i tehničku potporu Simulacijskog središta (SimS) Zapovjedništva za obuku i doktrinu (ZOD) Hrvatske kopnene vojske (HKoV) jamčio je da će Sokol 23 u zagrebačkoj vojarni "Petar Zrinski" biti - uspjeh.

U GLAVNOJ ULOZI

Kad se situacija мало smirila, konačno smo mogli dobiti i informacije o širem kontekstu i značaju vježbe. Bojna Sokolovi već se praktički godinu dana priprema za jednu od najvećih ovogodišnjih vježbi OSRH – Immediate Response 23. Podsetimo, to je već tradicionalna međunarodna vježba, a ove će godine provesti tijekom svibnja i lipnja radi promicanja regionalne stabilnosti i suradnje, partnerskih sposobnosti i poboljšanja interoperabilnosti sa snagama članica NATO-a i partnerskih zemalja. Bit će jedan od glavnih dijelova još veće vježbe Defender Europe 23 koju organiziraju oružane snage Sjedinjenih Američkih Država. Jedno od glavnih poprišta Immediate Responsea od sredine svibnja do početka lipnja bit će poligon "Eugen Kvaternik" kod Slunja. Glavna postrojba u tamošnjoj vježbi na zemljisu bit će jedna od satnija Sokolova osnažena s drugim elementima iz bojne te postrojbama stranih oružanih snaga. Stoga će naš sugovornik, zapovjednik Sokolova bojnik Josip Granat, tada zapovijediti međunarodnim namjenski organiziranim snagama koje će biti razine bojne. CAX vježba Sokol 23 izvrsna je prilika za uvježbavanje samog stožera bojne, ali i njegove interakcije sa zapovjednicima podređenih postrojbi iz bojne, tj. satnijama i samostalnim vodovima. U SimS-u su i pripadnici Zapovjedništva GOMBR-a koji, naravno, u scenariju izdaju

SIMULACIJSKO SREDIŠTE ZOD-a

CAX vježba izvrsna je prilika za uvježbavanje stožera bojne, ali i njegove interakcije sa zapovjednicima podređenih postrojbi

zapovijedi Sokolovima kao nadređeno zapovjedništvo. Na Sokolovima je velika odgovornost, no dug i sustavan, dobro isplaniran ciklus uvježbavanja jamstvo je da će njihov let u svibnju i lipnju biti uspješan.

TEŽAK TEREN

Operacija koju provode u CAX-u je napadna, objašnjava nam bojnik Granat. "Kao glavne snage GOMBR-a moramo poraziti protivnika u dodijeljenom području, izbiti na određenu točku te propustiti snage pješačke pukovnije koje nastavljaju dalje. Ovdje se jako dobro simulira moguća reakcija neprijateljskih snaga na naš napad, a onda mi moramo poduzimati daljnje, prave akcije. Uvježbavamo procese donošenja odluka, stožerne procedure, komunikaciju, izvješćivanja. Ključno je da na izazove koje nam postavlja scenarij reagiramo ne samo na pravi način, nego i pravodobno. Isto tako, bitno je znati treba li uopće reagirati na nešto ili ne," kaže bojnik.

Nakon prostorije u kojoj je bio smješten stožer Sokolova, obišli smo i one u kojima su bili zapovjednici podređenih postrojbi. Sve je bilo slično, no sudionici vježbe bili su uglavnom okupljeni oko računala preko kojih su pratili situaciju na svojem komadiću bojišnice. Dobivali su zapovijedi iz Stožera i izvršavali su, ali su "prema gore" slali i informacije iz svoje nadležnosti. Pritisak na njih nije bio ništa manji nego na stožer. Natporučni-

Pristup vježbi bio je iznimno ozbiljan

ca Mirela Setivanac, zapovjednica 3. satnije Sokolova, misli da je Sokol 23 iznimno koristan za uvježbavanje zapovijedanja, nadzora, brzog donošenja odluka... "Realan prikaz situacije, odluke u stvarnom vremenu... sve je to dio vježbe. Teren kojim naša satnija prolazi u CAX simulaciji iznimno je težak. Trebamo probiti protivničku crtu, a simulirane su velike uzvisine, teren je praktički neprohodan za vozila, sve moramo čistiti pješice," nabrja časnica.

Iako su vojnici izvidnici najčešće na terenu, nadnarednik Mladen Matanović, prvi dočasnik Izvidnič-

kog voda bojne Sokolovi, smatra da CAX vježba dobro ispunjava svoju svrhu i za njih. "Učvršćuje naše znanje i svijest o našim zadaćama i funkcijama koje imamo u odnosu na nadređeno zapovjedništvo. Sada vidimo koliko nam vremena treba da reagiramo i izvijestimo Taktičko-operativni centar o stanju na terenu. I mi i oni tako dobivamo odgovarajuću situacijsku svijest te bolje koordiniramo aktivnosti," kaže dočasnik.

MAKSIMALAN TEMPO

Sukladno scenariju, izvidnici su na terenu ispred manevarskih postrojbi i trebaju imati "oci svuda", što je i realno. "Detektiramo položaje protivnika, njihove moguće zasjede, prilazne pravce, sve o čemu možemo izvijestiti kako bismo omogućili djelovanje našim manevarskim postrojbama," kaže Matanović. Izvidnički vod sudjelovat će na vježbi Immediate Response, biti među onima koji će predstavljati OSRH. "Spremamo se maksimalnim tempom i mislim da ćemo sve učiniti kako treba. Tako bi bilo i u stvarnoj situaciji," kategoričan je izvidnik.

Komentirajući atmosferu na vježbi, bojnik Granat kaže da je to zasluga scenarija koji je jako zahtjevan, ali realan. "Ako nema realnosti, ne možemo osjetiti niti ocijeniti koliko smo dobri ili loši. Samo ako vidimo naše greške možemo stići naučene lekcije i onda ih ispraviti," ističe zapovjednik Sokolova. Do vježbe Immediate Response još je gotovo dva mjeseca i uvježbavanje postrojbe iz Našica približava se vrhuncu. U travnju je planirana vježba na zemljištu Sokol 23: većina sudionika CAX vježbe premjestit će se na teren, na poligon "Eugen Kvaternik". Ondje će Zapovjedništvo bojne biti nadređeno satniji predviđenoj za Immediate Response i drugim hrvatskim elementima koji će proći ocjenjivanje Središta za borbenu obuku ZOD-a. Korisit će se "puna oprema", što uključuje i borbenu vozila pješaštva M-80.

"Uvježbavamo procese donošenja odluka, stožerne procedure, komunikaciju, izvješćivanja..."

U travnju je planirana vježba na zemljištu Sokol 23: većina sudionika CAX vježbe premjestit će se na teren, na poligon "Eugen Kvaternik"

"Ako nema realnosti, ne možemo osjetiti niti ocijeniti koliko smo dobri ili loši," kaže zapovjednik Sokolova bojnik Josip Granat

Natporučnica Mirela Setivanac, zapovjednica 3. satnije Sokolova

Nadnarednik Mladen Matanović, prvi dočasnik Izvidničkog voda bojne

KORIZMA

KRIŽNI PUT MJESTO JE SUSRETA BOGA I ČOVJEKA

"Svaki put iznova, potresno je slušati izvještaj o Kristovoj muci. Gotovo pa savršen scenarij okrutnosti: zatajenje i izdaja od najbližih, najvjernijih, pažljivo odabranih, nepravedna osuda, udarci, pljuvanje i pogrde, bičevanje i trnova kruna, oštri čavli i udarci čekića, kopljje koje zaustavlja posljednji dah i izazivlje krikove koji paraju nebesa," istaknuo je u prigodnoj propovijedi po završetku križnog puta vojni ordinarij Jure Bogdan

Tradicionalno, na četvrtu korizmenu nedjelju, kod franjevaca trećoredaca na Ksaverskoj kalvariji u Zagrebu održan je križni put hrvatske vojske, policije i branitelja. Predvodio ga je vojni ordinarij u RH mons. Jure Bogdan, uz sudjelovanje generalnog vikara don Marka Mede, biskupskih vikara za pastoral don Slavka Rajića i vlč. Frane Mušića, župnika Župe sv. Franje Ksavarskog fra Ive Paponje i gvardijana samostana sv. Franje Ksavarskog i tajnika Provincije fra Zvonimira Brusača te vojnih i policijskih kapelana iz Zagreba. Ove su godine na križnom putu sudjelovali pripadnici Počasno-zaštitne bojne, kadeti Hr-

vatskog vojnog učilišta, polaznici Policijske akademije, hrvatski branitelji, vatrogasci, djelatnici Hrvatskog Crvenog križa i Civilne zaštite, pripadnici povijesnih postrojbi te brojni drugi vjernici.

Na postajama križnog puta prigodne tekstove čitali su polaznici Policijske akademije, kadeti Hrvatskog vojnog učilišta, hrvatski vatrogasci i djelatnici Crvenog križa, dok su molitve izgovarali vojni ordinarij te vojni i policijski kapelani. Za molitvu je ove godine izabran "Križni put oca i majke", koji je pripremila Splitsko-makarska nadbiskupija, a nakon četrnaeste postaje križnog puta, prigodnu propovijed održao je biskup mons. Jure Bogdan. "Svaki put iznova, potresno je slušati izvještaj o Kristovoj muci. Gotovo pa savršen scenarij okrutnosti: zatajenje i izdaja od najbližih, najvjernijih, pažljivo odabranih, nepravedna osuda, udarci, pljuvanje i pogrde, bičevanje i trnova kruna, oštri čavli i udarci čekića, kopljje koje zaustavlja posljednji dah i izazivlje krikove koji paraju nebesa."

TEKST

Vojni ordinarijat

FOTO

Tomislav Brandt

Isusov križni put nije rekvijem, nego je veličanstvena simfonija, suzvuče svemoćne Božje ljubavi, hvalospjev životu koji se ostvaruju po uskrsnuću. Otisak popljuvanog i krvavog lica na Veronikinu rupcu ostaje najljepši portret, sveta slika kao zalog čovječanstvu do kraja vjekova

"Ali Isusov križni put," istaknuo je biskup Bogdan, "nije rekvijem, nego je veličanstvena simfonija, suzvuče svemoćne Božje ljubavi, hvalospjev životu koji se ostvaruju po uskrsnuću. Otisak popljuvanog i krvavog lica na Veronikinu rupcu ostaje najljepši portret, sveta slika kao zalog čovječanstvu do kraja vjekova. Jer se Njegovom modricom izlječismo (Usp. 1 Pt 2, 24) od svoga bezakonja. Iz probodena boka onoga koji 'prezren bješe, odbačen od ljudi, čovjek boli vičan patnjama, od koga svatko lice otklanja' (Iz 53, 3), navire rijeka milosti koja strui u život vječni. Riječi oproštenja i molitva Ocu za oprost krivcima za osudu kojom je 'među zlikovce ubrojen', i sramotnu smrt između dvojice razbojnika, vrhunac su ljubavi."

Biskup je u propovijedi istaknuo kako smisao Isusova križa nije u prvom redu bol i trpljenje nego očitovanje Božje sebedarne ljubavi koja se daje do kraja: "U otajstvu Kristova križa otkriva se i proslavljuje Trojstvena ljubav. Po nesrečnom darivanju božanske ljubavi i po našoj zahvalnosti u vjeri i 'nama pade udio' zajedništva s Onim 'koji je naše bolesti ponio, naše boli uzeo na se.' (usp. Iz 53, 4) (...) Svaka od četraest postaja križnog puta, iako u različitim etapama hoda prema cilju, obilježena je istim smislom. U svakoj se kao moto razaznaje hvalospjev ljubavi, Božjoj ljubavi prema čovjeku, koja ne poznaje granice i nezaustavljivo nadilazi sve prepreke i zamke koje čovjek može postaviti. Neke od postaja svjedoče i o ljudskoj ljubavi i sučutu: Marijina majčinska ljubav... Veronikina ganutljiva gesta brišanja krvavog lica, Šimunovo prisilno pomaganje Isusu da nosi križ... Ljubljeni učenik i žene koje su pratile Isusa i stajale podno Njegova križa, skidanje s križa i iskazivanje posljednje počasti svetom Njegovu tijelu i ukop."

"Križni put mjesto je susreta Boga i čovjeka, božanske svemoćne ljubavi i čovjekova odgovora u vjeri ljubavlju natopljenoj. Nikakvo beznađe ni neutješna žalost nemaju dioništva u Kristovoj muci. Potrebno je razumjeti otajstvo križa, ali ne snagom razuma ni preuzetna umovanja, nego srcem i ljubavlju. Bez razumijevanja križa teško ćemo razumjeti, a još teže prihvati svoje križeve. (...) Naši križevi nikada ne bi smjeli biti križevi koji se nose mimo Isusova križa. U suprotnom, križevi mimo Isusova križa pretvaraju se u nepodnošljivo mučenje i očaj bez utjehe." Biskup Bogdan podsjetio je na riječi pape Franje: "Uskrsnuće se ne može shvatiti bez križa. Na križu se nalazi povijest svijeta: milost i grijeh, mi-

losrđe i pokajanje, dobro i zlo, vrijeme i vječnost. Međutim, logika križa nije u prvom redu logika болi i smrti, nego ljubavi i sebedarja koje donosi život... Toliko muškaraca i žena, toliko nas po svojim patnjama, napuštenosti i teškim problemima dijeli ovaj put. On nas je pretekao. Jer On je prošao put križa, jer On je umro – i svatko od nas može reći 'za mene je umro' – a upravo zato što je uskrsnuo i pobijedio smrt, i imamo nadu."

Na kraju propovijedi biskup je istaknuo kako je "pobožnost križnog puta milosni dar kojim osnažujemo i učvršćujemo vjeru... Dopustimo da nas ovih svetih i milosnih dana, u svim našim djelovanjima, traženjima i zauzimanju za dobro, prosvjetljuje svjetlo Božje ljubavi i božanskog milosrđa, da možemo radosni proslaviti svetkovinu Isusova uskrsnuća, komu s Ocem i Duhom Svetim slava u vjeke vjekova! Amen!"

Križni put mjesto je susreta Boga i čovjeka, božanske svemoćne ljubavi i čovjekova odgovora u vjeri ljubavlju natopljenoj. Nikakvo beznađe ni neutješna žalost nemaju dioništva u Kristovoj muci. Potrebno je razumjeti otajstvo križa, ali ne snagom razuma ni preuzetna umovanja, nego srcem i ljubavlju. Bez razumijevanja križa teško ćemo razumjeti, a još teže prihvati svoje križeve

HVU

DAN OTVORENIH VRATA

Na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" i u vojarni "Admiral flote Sveti Letica-Barba" u Splitu održan je Dan otvorenih vrata. Posjetiteljima su predstavljeni vojni studijski programi Vojno inženjerstvo, Vojno vođenje i upravljanje, Vojno pomorstvo i studij Aeronautike – smjer Vojni pilot i Vojna kontrola zračnog prometa

Dan otvorenih vrata Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" održan je 25. ožujka u vojarni "Petar Zrinski" u Zagrebu i u vojarni "Admiral flote Sveti Letica-Barba" u Splitu. Zainteresiranim posjetiteljima predstavljeni su sveučilišni preddiplomski i diplomski studijski programi Vojno inženjerstvo i Vojno vođenje i uprav-

TEKST
OJI
FOTO
HVU

ljanje, integrirani preddiplomski i diplomske sveučilišne studije Vojnog pomorstva te sveučilišni preddiplomski i diplomske studije Aeronautike – smjer Vojni pilot i smjer Vojna kontrola zračnog prometa. Potencijalnim kandidatima predstavljeni su također kampovi i vojna obuka te život i rad kadeta na HVU-u. Prezentaciju na HVU-u "Dr. Franjo Tuđman" održali su voditeljica referade pukovnica Jasna Hižar Škrlec i zamjenik zapovjednika Kadetske bojne "Predrag Matanović" satnik Leopold Gelemanović, a u vojarni u Splitu posjetitelje

Posjetitelji su razgledali objekte u vojarnama, obučne kabinete, brodove Hrvatske ratne mornarice, sportske terene, smještajne kapacitete kadeta te vojnu opremu i naoružanje. Pokazali su iznimno zanimanje za uvjete studiranja, života i rada kadeta što su potkrijepili brojnim pitanjima

je informirao kapetan korvete Tomislav Sunko. Posjetitelji su razgledali objekte u vojarnama, obučne kabinete, brodove Hrvatske ratne mornarice, sportske terene, smještajne kapacitete kadeta te vojnu opremu i naoružanje. Pokazali su iznimno zanimanje za uvjete studiranja, života i rada kadeta što su potkrijepili brojnim pitanjima.

Kadetkinja narednica Kristina Vrabec studentica četvrte godina Vojnog inženjerstva prisjetila se svojih početaka kad je već u šestom razredu osnovne škole tijekom posjeta vojarni dobila želju i sama jednog dana postati vojnikinja, što joj se i ostvarilo. Najviše joj se svidaju kampovi, a svim maturantima koji žele postati najbolja verzija sebe poručuje da upišu vojne studije.

Kadetkinja narednica Kristina Vrabec studentica četvrte godina Vojnog inženjerstva prisjetila se svojih početaka kad je već u šestom razredu osnovne škole tijekom posjeta vojarni dobila želju i sama jednog dana postati vojnikinja, što joj se i ostvarilo

HVU

"Povećanjem stipendija kadeti prve godine dobivat će 150 eura mjesечно, druge godine 200 eura, treće godine 250 eura, četvrte godine 300 eura dok će kadeti zadnje godine studija dobivati 400 eura mjesечne stipendije. Želimo da vam ove stipendije budu još jedan od poticaja za dodatno usavršavanje, a činit ćemo sve za daljnju modernizaciju HV-a," rekao je tijekom predavanja kadetima ministar obrane Mario Banožić

POVEĆANJE STIPENDIJA KADETIMA

Ministar obrane Mario Banožić susreo se s kadetima vojnog studijskog programa Vojno vođenje i upravljanje i održao predavanje na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman".

"Hrvatski vojnik u središtu je obrambenog sustava," kazao je ministar istaknuvši kako je Ministarstvo obrane svjesno vrijednosti svakog kadeta, ali i činjenice da je tržište rada sve veće. Pojasnio je kako je upravo zbog toga za budućnost potrebno osigurati radna mjesta koja će pratiti društvene trendove i tehnologiju. Najavio je također skoro povećanje kadetskih stipendija.

TEKST
OJI

FOTO
Tomislav Brandt

"Zahvaljujući izmjenama Pravilnika o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju, koji će uskoro biti upućen u e-savjetovanje, kadetima ćemo povećati iznos mjesечne stipendije. Želimo da vam ove stipendije budu još jedan od poticaja za dodatno usavršavanje," kazao je ministar Banožić. Kadeti prve godine dobivat će 150 eura mjesечно, druge godine 200 eura, treće godine 250 eura, četvrte godine 300 eura dok će kadeti zadnje godine dobivati 400 eura mjesечne stipendije. Uz stipendije kadetima su osigurani smještaj i prehrana unutar kampusa Hrvatskog vojnog učilišta. Sve su to jasni pokazatelji kako Ministarstvo obrane i Oružane snage Republike Hrvatske brinu o kvaliteti života mladih časnika HV-a.

Kadeti su u razgovoru s ministrom iskazali zanimanje za transformaciju Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" u Sveučilište obrane i sigurnosti "Dr. Franjo

U kontekstu nastojanja da Oružane snage Republike Hrvatske budu još modernija vojna sila, ministar obrane naglasio je kako Republika Hrvatska temeljem vlastitih, vrlo teških iskustava iz Domovinskog rata, ulaze u pripadnike, opremu i infrastrukturu Hrvatske vojske

Tuđman" kao i za projekte modernizacije i opremanja Hrvatske vojske poput višenamjenskog borbenog aviona Rafale, helikoptera Black Hawk i borbenih vozila pješaštva Bradley. Govoreći o transformaciji Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" u Sveučilište obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman", što je od posebnog državnog interesa, ministar je pojasnio kako je cilj da vojno Sveučilište postane nositelj vojnih studijskih programa što omogućuje daljnje jačanje Hrvatske vojske. "Uvijek imajte na umu kako je Hrvatsko vojno učilište mjesto izvrsnosti, mjesto susreta najboljih praksi i razmjene relevantnih iskustava," rekao je ministar Banožić. U kontekstu nastojanja da Oružane snage Republike Hrvatske budu još modernija vojna sila, ministar je naglasio kako Republika Hrvatska temeljem vlastitih, vrlo teških iskustava iz Domovinskog rata, ulaze u pripadnike, opremu i infrastrukturu Hrvatske vojske. Pritom se vodi potrebama nacionalne obrane, ali uz uvažavanje činjenice da smo članica najuspješnijeg vojno-političkog saveza u povijesti. Istaknuo je kako se proračun Ministarstva obrane zadnjih godina kontinuirano povećava. "Ova povećana izdvajanja omogućila su brojne akvizicije od kojih su najznačajnije višenamjenski borbeni avion Rafale,

helikopteri Black Hawk te borbena vozila pješaštva Bradley koja su u potpori implementacije za Hrvatsku prioritetnog NATO-ova Cilja sposobnosti srednje pješačke brigade," rekao je. Najavio je i postupno povećavanje izdvajanja za istraživanje i razvoj, gdje postoji velik potencijal i za našu obrambenu industriju te znanstveno-istraživačku zajednicu. Ministar je obišao i radove na kongresnom centru Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" koji je u izgradnji.

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Foto: Naval Group

BARRACUDA NA MORU

Francusko ministarstvo obrane i brodograđevna tvrtka Naval Group započeli su 27. ožujka pomorska testiranja druge jurišne podmornice klase Barracuda na nuklearni pogon namijenjene francuskoj mornarici. SSN Duguay-Trouin zaplovila je u mornaričkoj bazi Cherbourg u Normandiji. Kako prenosi portal Defense News, testiranja počinju na području La Manchea, a kasnije će biti provedena i na Atlantskom oceanu te Mediteranu. Trebala bi trajati nekoliko mjeseci, sve do isporuke mornarici ovog ljeta.

Klasa Barracuda sa šest plovila zamjenit će četiri aktualne podmornice klase Rubis – dvije su već povučene iz operativne uporabe. Prva Barracuda nazvana je SSN Suffren, isporučena je mornarici 2021., a u operativnoj je uporabi od lipnja 2022. Uz Duguay-Trouin, tu je još i Tourville, de Grasse, Rubis te Casabianca. Sve su u različitim fazama gradnje i trebale bi biti isporučene do 2030. godine.

Prema podacima koje je objavio Naval Group, istisnina na površini iznosi 4700, a u zaronu 5200 t. Duge su 99 m, uz promjer od 8,8 m. Naoružanje uključuje mornaričke krstareće projektile, torpede F21 te modernizirane protubrodске projektile Exocet. Posada ima 65 članova, a na plovilo se mogu ukrcati i pripadnici specijalnih postrojbi. Posada i podmornica mogu izvršavati zadaće više od 270 dana godišnje.

Domagoj Vlahović

Foto: US Navy / Chief Mass Communication Specialist Larry Foos

BOXERI U TELFORDU

Foto: UK MoD / Crown Copyright / Jack Eckersley

Konzorcij RBSL, koji čini britanska tvrtka BAE Systems i njemački Rheinmetall, 27. ožujka u tvornici Telford službeno je pokrenuo serijsku proizvodnju oklopnih vozila na kotačima (8 x 8) Boxer. Platforme nose službeni naziv vozila mehaniziranog pješaštva Boxer, a njima će se opremiti britanski KoV. Naziv tvornice u kojoj se vozila proizvode glasi Hadley Castle Works, a zanimljivo je da je zadnji veliki vojni proizvodni projekt na tom mjestu započeo još 1986. Riječ je bila o proizvodnji oklopnih vozila Warrior, koja su i danas u operativnoj uporabi. Tradicija proizvodnje na tom mjestu seže još u XIX. stoljeće. U skladu s dvama ugovorima koje je RBSL potpisao s britanskom vladom, vojska će dobiti 623 Boxera. Britanski Boxeri bit će proizvedeni i u drugom pogonu, u Stockportu, uz doprinos tamošnje britanske tvrtke WFEL. Specijalizirana za taktičke vojne mostove, ona je u vlasništvu drugog njemačkog proizvođača, tvrtke Krauss-Maffei Wegmann. Dio vozila, ukupno 117, bit će proizведен u njemačkim tvornicama.

Britanski program nabave Boxera provodi se uz pomoć europske Organizacije za združeni razvoj naoružanja OCCAR (Organisation Conjointe de Coopération en matière d'Armement / Organisation for Joint Armament Co-operation). Zanimljivo je da je Ujedinjena Kraljevina bila uključena u program razvoja Boxera od njegova početka, dakle, od 1998. godine. Međutim, odustala je od njega pa su se vozila proizvodila samo za potrebe Bundeswehra, a onda i drugih vojski. Ujedinjena Kraljevina ipak je 2019. iskoristila svoja prava projektnih partnera i naručila 523 vozila za 2,8 milijardi funti. Prošle godine naručeno ih je dodatnih sto, no njihova cijena nije objavljena zbog komercijalno osjetljivih razloga.

Boxer je svestrana platforma s mogućnošću različitih konfiguracija. Britanska vojska koristit će ih kao oklopne transportere, zapovjedna, ambulantna te vozila za popravak i izvlačenje. Dakle, zasad se neće opremati kao borbena vozila pješaštva, nego prije svega za siguran transport i potporu postrojbama. Međutim, Britanci rado ističu modularnost vozila te mogućnost jednostavne konfiguracije.

Domagoj Vlahović

NOVI RATNI BRODOVI ZA SINGAPUR

Ministarstvo obrane Singapura potpisalo je ugovor s domaćom tvrtkom Singapore Technologies Engineering Ltd (ST Engineering) za detaljan dizajn i izgradnju šest jedinica višenamjenskih borbenih brodova MRCV (Multi-Role Combat Vessels). Singapurska ratna mornarica njima će zamijeniti postojećih šest raketnih korveta klase Victory koje su u operativnoj uporabi od 1990. i 1991. godine. Šest MRCV-a bit će isporučivano od 2028. godine nadalje.

MRCV bi trebao biti ratni brod pun naprednih tehnologija. Sama platforma imat će vlastito naoružanje i senzore, no zamišljena je i kao modularni sustav s mogućnostima različitih

konfiguracija. Dakle, zamišljena je i kao *matični brod* za besposadne letjelice te besposadna površinska i podvodna plovila. Opremljeni različitim senzorima, uključujući i podvodne sonare, manji će sustavi omogućiti brodu izvršavanje niza mirnodopskih, ali i borbenih zadaća. Prema trenutačnim projekcijama, korvete klase Victory, poput broda RSS Valiant na fotografiji, ostat će u operativnoj uporabi dok brodovi MRCV ne budu dovršeni i spremni za misije.

MCV-ovi su u uporabi još od 1989., a ostat će operativni sve dok MRCV-ovi ne budu isporučeni i stavljeni u pogon.

Ivan Šurbek

VOJSKE SVIJETA

Srednja baltička zemlja dosad je bila manje ambiciozna u modernizaciji svoje vojske od dviju susjeda i saveznica, no obrambeni proračun će rasti, što znači i nova ulaganja u osoblje, naoružanje i opremu

LATVIJ NACIONALNE ORUŽANE

Latvija ima 1,9 milijuna stanovnika i površinu od 64 589 km². Nalazi se između Litve i Estonije, ima najkraću granicu s Rusijom, ali je i susjed Bjelorusije, najbližeg partnera Rusije, s čijeg je prostora također počela invazija na Ukrajinu. Neovisna je od kolovoza 1991., a njezine Oružane snage imaju 6700 profesionalnih vojnika, 9500 pripadnika Nacionalne garde i 36 000 pričuvnih snaga. Od 2004. članica je Europske unije i NATO-a.

Najveća je komponenta Nacionalnih oružanih snaga (Nacionālie bruņotie spēki) Nacionalna garda (Latvijas Republikas Zemessardze). Čine je pretežno dragovoljci raspoređeni u četiri kopnene brigade. Služenje vojnog roka zasad nije obvezno, međutim, vlasti užurbano rade na uspostavi novog modela. Dakle, nakon što prođe određeno pilot-razdoblje, svi muškarci državljeni Latvije stari od 18 do 27 godina moći će odabrati između vojne obuke u profesionalnim postrojbama, obuke u Nacionalnoj gardi, obuke i

TEKST
Ivan Galović

tečaja za studente ili posebnog *civilnog* služenja u ministarstvima unutarnjih poslova, zdravstva ili dobrobiti (obuhvaća radna prava, socijalnu sigurnost, dječja i obiteljska prava, opća ljudska prava...). Žene koje pripadaju toj doboj skupini također će moći odabratи neku od opcija, ali isključivo na temelju dragovoljne prijave.

PREMA 2,5 POSTO BDP-a

Ostale glavne komponente Oružanih snaga, koje se oslanjaju većinom na profesionalno osoblje, jesu Ratno zrakoplovstvo, Zapovjedništvo za logistiku, Zapovjedništvo za obuku i doktrinu, Mechanizirana pješačka brigada, Ratna mornarica, Zapovjedništvo za specijalne operacije, Združena zapovjedna bojna i Vojna policija.

Latvijski napor u modernizaciji Oružanih snaga dosad su bili znatno manji u usporedbi s drugim dvjema baltičkim zemljama. Prema najnovijim podacima koje je Ministarstvo obrane objavilo 10. ožujka 2023., obrambeni proračun za 2022. iznosio je 823 milijuna eura, što je 2,1 % udjela u BDP-u. Namjera je da 2025. dosegne 2,5 % BDP-a, što bi značilo 1,219 milijardi eura. U međuvremenu bi ove godine država na obranu trebala potrošiti 987 milijuna eura, što je 2,25 % BDP-a. Taj je iznos veliko povećanje u odnosu na projekcije s početka 2022., koje su govorile da će se za 2023. godinu izdvajati tek 747,71 milijun eura ili 2,07 % BDP-a. Međutim, ruska agresija na Ukrajinu sve je promi-

Služenje vojnog roka zasad nije obvezno, međutim, vlasti užurbano rade na uspostavi novog modela

Pripadnik latvijskog OS-a 27. siječnja 2022. na vježbi Northern Strike 22-1 u SAD-u priprema se za blisku zračnu potporu

SKE SNAGE

jenila, posebno u zemljama poput Latvije, koje graniče s Rusijom.

Modernizacija se provodi prema ciljevima postavljenim u Konceptu nacionalne obrane 2020. – 2024. Prioriteti ulaganja uključuju sljedeće: neizravnu vatrenu potporu, zračnu obranu, mehanizaciju, taktički zračni transport, zapovijedanje i nadzor, borbenu inženjeriju, postrojbe za specijalna djelovanja, kao i sposobnosti potpore države primateljice (Home Nation Support). U vezi s potonjim valja podsjetiti na činjenicu da je Latvija domaćin jedne od borbenih grupa u okviru NATO-ove inicijative ojačane prednje prisutnosti (Enhanced Forward Presence – eFP). Uz domaće, skupinu popunjavaju i kontingenti iz oružanih snaga Kanade, Albanije, Češke, Islanda, Italije, Crne Gore, Poljske, Slovačke, Slovenije i Španjolske.

ULAGANJA U OKLOP...

Dok su Litva i Estonija već ojačale svoje mehanizirano pješaštvo novim vozilima, Latvija je još na polovini cijelog procesa. Još je u proteklom desetljeću planirala nabavu lakih i srednjih taktičkih vozila

konfiguracije 4 x 4. Prijedloge je do-
stavilo 12 tvrtki, a na kraju je odabran
finski Sisu GTP 4 x 4. Međutim, Latvija
je u lipnju 2020. zanimanje prebacila
na oklopna vozila konfiguracije 6 x 6.
Projekt se u početku provodio zajedno
s Estonijom i Finskom, ali Estonija je
2021. odustala zbog velikih troškova.
Krajem listopada 2021. godine Latvija
je primila prve oklopne transportere
Patria CAVS (Common Armoured
Vehicle System) konfiguracije 6 x
6. *Srednja* baltička zemlja u načelu
nema niti jedno *klasično* borbeno
vozilo pješaštva. Stoga je naručila
više od 200 Patrija različitih inačica
za otprilike 200 milijuna eura. Patria
CAVS 6 x 6 trebala bi poboljšati mobil-
nost kopnenih snaga i zamjeniti za-

**Udarnu snagu
latvijskih
kopnenih snaga
čine vozila
CVR(T) u inačici
borbenog vozila
pješaštva
Scimitar.
Fotografija je
s vježbe Allied
Spirit, provedene
u siječnju 2022.
u Hohenfelsu,
Njemačka**

Patria CAVS 6 x 6, koja se nabavlja u zajedničkom projektu s
Finskom, trebala bi poboljšati mobilnost kopnenih snaga

VOJSKE SVIJETA

Foto: US Army / Spc. Nathaniel Gayle

starjeli oklopni transporter XA serije Pasi. Plan je da isporuke budu završene 2029. godine. To je zasad najveći pokušaj modernizacije vojske u povijesti Latvije. Većina vozila bit će proizvedena u domaćim tvornicama. Izvori iz industrije spominju da bi Latvija mogla naručiti i dodatnih sto.

Prva isporučena vozila konfigurirana su kao transportna, s prostorom za osam osoba. Prema dosadašnjim izvješćima, latvijske su postrojbe u kratkom vremenu u kojem su ga koristile stekle veliko povjerenje u vozilo. Održavanje je bilo jednostavno, kao i upravljanje. Na terenu je moglo dobro držati korak s vozilima na gusjenicama. Patria 6 x 6 razvija se u okviru programa CAVS koji, naravno, predvodi Finska. Zasad su članice programa Finska, Latvija, Švedska, Njemačka i Estonija.

Latvija je kroz dva odvojena ugovora, potpisana 2014., odnosno 2019., od Ujedinjene Kraljevine naručila 198 rabljenih borbenih izvidničkih vozila na gusjenicama CVR(T) (Combat Vehicle Reconnaissance (Tracked)). Početna vrijednost vozila uvelike raste nakon modernizacije i potpunog opremanja.

Latvija je domaćin jedne od borbenih grupa u okviru NATO-ove inicijative ojačane prednje prisutnosti. Uz domaće, skupinu popunjavaju i kontingenti iz oružanih snaga Kanade, Albanije, Češke, Islanda, Italije, Crne Gore, Poljske, Slovačke, Slovenije i Španjolske

Radi se o više inačica, od kojih najveću vatrenu moć ima Scimitar. Riječ je o borbenom vozilu pješaštva naoružanom topom 30 mm, strojnicom 7,62 mm i bacalicima dimnih granata. Sultan je zapovjedno vozilo, a Spartan oklopni transporter. Samson i Samaritan vozila su za popravke, odnosno za sanitet.

... I U PROTUOKLOP

Ukupno 123 vozila Scimitar bit će dodatno naoružana protuoklopnim vodenim raketnim sustavima. Latvija je u veljači 2018. s konzorcijem EuroSpike potpisala ugovor vrijedan 108 milijuna

Foto: US Army photo / Pfc. Tashiana Harris

Latvijski vojnik na vježbi Allied Spirit 22. Što se tiče streljačkog naoružanja, latvijski OS većinom se oslanja na Heckler & Koch, no paleta u operativnoj uporabi je široka

VOJSKE SVIJETA

era koji se odnosi na kupnju izvorno izraelskih protuoklopnih sustava Spike. Trebali bi biti postupno integrirani na vozila Scimitar. Nadalje, Latvija je 2018. nabavila različite vrste terenskih vozila, među kojima su 62 laka jurišna vozila Polaris. Isporučena su u tri različite inačice, a posao je vrijedan 6,8 milijuna eura, s tim da je dio sufinancirala vlada Sjedinjenih Država. Za 11 milijuna eura nabavljena je i vojna inačica finskih sveterenskih vozila BRP Outlander Max 650XT. Riječ je o vozilima nalik na popularni *quad*, ali u ovom slučaju podrazumijeva se kotačna konfiguracija 6 x 6.

Što se tiče osobne opreme i naoružanja za vojnike, djelatne i pričuvne postrojbe postupno će dobivati nove jurišne puške G-36. Transakcija je ugovorena 2018. godine s tvrtkom Heckler & Koch. Ugovor vrijedan 13 milijuna eura uključuje i druge vrste oružja. Na popisu su kratke strojnice (automati) UMP9, MP5A3 i MP7A2, puške HK417, podcijevni bacači granata AG36 i automatski bacači GMG. Protuoklopna oružja koja trenutačno koristi latvijski OS su Spike LR, AT4 i Carl Gustaf M4. Latvijske oružane snage i Nacionalna garda postupno su dobile i novi vojni taktički radio kao rezultat dvaju ugovora (prvi 2016., drugi 2017.) potpisanih s američkim proizvođačem Harrisom. Cilj je bio ojačati interne zapovjedno-komunikacijske sposobnosti, ali i poboljšati

Zapovjednik i operator na lakov PZO sustavu RBS 70, proizvodu švedskog Saaba

interoperabilnost sa saveznicama iz NATO-a.

Za potrebe kopnenih snaga nabavljena su 2019., uz američko sufinanciranje, tri besposadna zrakoplovna sustava AeroVironment RQ-20A Puma. Ti sustavi vrijedni tri milijuna eura podrazumijevaju devet malih letjelica. Prve besposadne letjelice u inventaru latvijskog OS-a služe za obavljanje djelovanje, nadzor, pronađenje ciljeva i izviđanje (ISTAR). Dodatno su nabavljene besposadne letjelice domaće proizvodnje UAV Factory Penguin C. Riga je prije nekog vremena pokazala i zanimanje za turske borbene besposadne letjelice Bayraktar TB2. Službeno latvijsko izaslanstvo posjetilo je tvrtku Baykar 2021. godine.

(PROTU)ZRAČNE I MORNARIČKE SNAGE

Latvija želi ojačati i svoje male zračne snage, koje danas koriste letjelice sovjetskog podrijetla, tj. dva nedavno modernizirana mala transportna aviona An-2 i četiri helikoptera Mi-17. Naručena su četiri helikoptera UH-60M/S-70 Black Hawk vrijedna 175 milijuna eura, s tim da u financiranju sudjeluje i SAD. Dva su isporučena u prosincu 2022., a druga dva trebala bi biti isporučena do kraja ove godine. Krajem 2022. nabavljena su i dva ultralaka trenažna aviona Pelegrin Tarragon domaće proizvodnje.

Protuzračnu obranu latvijskog OS-a čine prijenosni raketni sustavi – švedski RBS 70NG i američki FIM-92 Stinger. Latvija poboljšava i sigurnost svojeg zračnog prostora i učinkovitost nadzora zračnog prometa, što se smatra ključnim sposobnostima. U tu svrhu nabavljen švedski (Saabov)

Foto: NATO via Latvian Ministry of Defence

U prosincu 2022. isporučena su prva dva od četiri višenamjenska helikoptera UH-60M/S-70 Black Hawk

Foto: NATO

radar Giraffe 1X, četiri američka radara AN/MPQ-64F1 i tri takoder američka AN/TPS-77 MRR.

Mornarica raspolaže lovcima mina, ophodnim brodovima i brodovima Obalne straže. Francuska tvrtka ECA Group modernizira novim sustavima za zapovijedanje i nadzor tri starija lovca mina klase Tripartite, kupljena prije desetak godina od Nizozemske. Brodovi će koristiti i podvodne dronove A18-M opremljene sonarom UMISAS, dronove za identifikaciju mina

Foto: US Navy / Mass Communication Specialist Seaman Christine Montgomery

Ophodni brod P-05 Skrunda prvi je u istoimenoj klasi i u operativnoj je uporabi od 2011. godine. Ima katamaranski trup, a izgradilo ga je njemačko brodogradilište Abeking & Rasmussen (A&R). Dva od ukupno pet brodova u klasi izgrađena su u brodogradilištu u Rigi

Latvija želi ojačati i svoje male zračne snage, koje trenutačno koriste letjelice sovjetskog podrijetla

HAUBICE IZ AUSTRIJE

Kao i vojske drugih dviju baltičkih saveznica, i latvijska se opremala na području topništva. U proteklom je desetljeću pokrenuta nabava američkih samohodnih haubica na gusjenicama M109A5Ö u kalibru 155 mm. Riječ je o moderniziranoj inačici A2/A3 s cijevi M185 duljine 39 kalibara, a ugovor je uključivao i vozila za obuku vozača te mobilno središte za upravljanje paljbom. Prve su isporučene 2017., a slovo Ö u njihovu označavanju djeluje neobično. Međutim, sve postaje jasnije kad se vidi da je šezdesetak svojih rabljenih haubica Latvija nabavila od Austrije (Österreich), koja ih je 1994. kupila od Ujedinjene Kraljevine. Nadograđene su između 2003. i 2007. te čuvane u skladištu. Latvija je prošle godine šest tih haubica donirala Ukrajini.

Američka haubica M109 na vježbi u Latviji u srpnju 2022.
Slične koristi latvijski OS

Foto: US Army National Guard / Sgt. Eleazer Meléndez

SeaScan te dronove za neutralizaciju mina K-STER.

Iako vojske baltičkih zemalja imaju vlastite, jedinstvene vojne sposobnosti i potrebe, moguće je uočiti neke sličnosti. Sve su zainteresirane za buduće poboljšanje opće mobilnosti, protuoklopne sposobnosti unutar mehaniziranog pješaštva, kao i poboljšanje protuzračne obrane prijenosnim i sustavima kratkog dometa. Važna je promjena pokušaj stjecanja dugometnih udarnih sposobnosti topništva, koje mogu poslužiti kao konvencionalno sredstvo odvraćanja.

VOJNA INDUSTRIJA

Iako se ukupna svjetska trgovina oružjem u zadnjih pet godina smanjila, u Europi je naglo porasla zbog ruske invazije na Ukrajinu, zaključak je nedavno objavljene analize Štokholmskog instituta za međunarodna mirovna istraživanja

2022.

PREKRETNICA ZA SVJETSKU VOJNU INDUSTRIJU

Svjetskom trgovinom vojnog naoružanja i opreme od Drugog svjetskog rata dominiraju SAD i Rusija (odnosno SSSR), koji su kontinuirano najveći te drugi najveći izvoznik. Međutim, jaz među tim zemljama znatno se povećao u zadnjih nekoliko godina, dok se između Rusije i trećeg najvećeg dobavljača, Francuske, smanjio. Kad se gledaju petogodišnja razdoblja (2013. – 2017. i 2018. – 2022.), izvoz američkog oružja porastao je za 14 %. Od 2018. do 2022. na SAD otpada čak 40 % svjetskog izvoza oružja. S druge strane, ruski izvoz u ta je dva četverogodišnja razdoblja pao za 31 %. Stoga se njezin udio u svjetskom izvozu oružja smanjio sa 22 na 16 %, dok je udio Francuske porastao sa 7,1 na 11 %. To su neki

TEKST
Tomislav Vidaković

od najzanimljivijih podataka navedenih u analizi i izvješću o kretanjima svjetske vojne industrije u 2022. godini. Riječ je o još jednom dokumentu Štokholmskog instituta za međunarodna mirovna istraživanja (Stockholm International Peace Research Institute – SIPRI), objavljenom 15. ožujka 2023.

Kad se gleda Europa, uvoz oružja u petogodišnjim je razdobljima porastao za 47 %, no svjetski udio međunarodnog prometa pao je za 5,1 %. Tako je izvješće vidljivo da je u Africi pao za čak 40 %, u Sjevernoj Americi za 21, Aziji i Oceaniji 7,5 te na Bliskom istoku za 8,8 %. Indija, Saudijska Arabija, Katar, Australija i Kina pet je najvećih uvoznika oružja od 2018. do 2022. godine.

SAD... PA DUGO NITKO

SIPRI je kao izvoznike oružja 2018. – 2022. naveo 63 zemlje. Pet najvećih izvoznika: Sjedinjene Države, Rusija, Francuska, Kina i Njemačka, činilo je više od tri četvrtine (76 %) ukupnog svjetskog izvoza. Međutim, u odnosu na 2013. – 2017. porastao je samo izvoz SAD-a i Francuske. Ostale su tri zemlje pale.

Foto: USMC / Lance Cpl. Amy Phan

Zanimljivo je da je rat u Ukrajini samo dijelom utjecao na ukupnu svjetsku trgovinu oružjem 2018. – 2022. No, treba uzeti u obzir da je otvorena ruskija agresija počela u zadnjoj godini tog razdoblja. Ukraina je, što je razumljivo, prošle godine postala jedan od najvećih uvoznika. Osim toga, reagirajući na rat na svojem kontinentu, većina europskih zemalja znatno je povećala narudžbe za uvoz i najveće sume tek dolaze. To samo dodatno upozorava na to da rat u Ukraini znatno utječe na buduće odnose dobavljača i kupaca u trgovini oružjem na svjetskoj razini.

Pet najvećih izvoznika iz zapadne Europe – Francuska, Njemačka, Italija, Ujedinjena Kraljevina i Španjolska – isporučilo je oko četvrtinu (24 %)

**Višenamjenski
borbeni avion
Lightning II, na
fotografiji u
V/STOL inačici
F-35B, apsolutni
je hit među
uvoznicima
američkog
naoružanja**

KLJUČNE ČINJENICE

- Opseg međunarodne trgovine naoružanjem 2018. – 2022. bio je 5,1% manji nego 2013. – 2017. i 4,8% veći nego 2008. – 2012.
- Sjedinjene Države, Rusija, Francuska, Kina i Njemačka pet je najvećih izvoznika oružja 2018. – 2022. Zajedno su sudjelovale u 76 % svjetskog izvoza oružja.
- Američki izvoz oružja činio je 40 % ukupnog svjetskog izvoza 2018. – 2022. i bio je 14 % veći nego 2013. – 2017.
- Francuski izvoz oružja porastao je za 44 % kroz dva petogodišnja razdoblja (2013. – 2017., odnosno 2018. – 2022.), dok je ruski smanjen za 31%, kineski za 23, a njemački za 35%.
- Indija, Saudijska Arabija, Katar, Australija i Kina pet je najvećih uvoznika oružja 2018. – 2022. Zajedno su kupili 36 % stranog oružja.
- Azija i Oceanija regije su koje su 2018. – 2022. uvezle najviše naoružanja. Na njih otpada 41 % svjetskog uvoza, a sljedi Bliski istok sa 31%, Europa sa 16, Sjeverna Amerika sa 5,8 i Afrika sa 5,0 %.
- Uvoz oružja europskih zemalja bio je 2018. – 2022. za 47 % veći nego 2013. – 2017. Uvoz oružja europskih članica NATO-a bio je veći za 65 %.
- Ukraina je u razdoblju 2018. – 2022. postala 14. najveći uvoznik oružja, odnosno treći najveći u 2022.

VOJNA INDUSTRIJA

UKRAIJINA – TREĆI NAJVEĆI UVOZNIK

Ukrajina je od stjecanja neovisnosti 1991. pa do kraja 2021. uvezla vrlo malo oružja. To se promijenilo nakon ruske invazije u veljači 2022., kad su joj SAD i mnoge europske zemlje počeli slati velike količine vojne pomoći. Ukrajina je stoga 2022. postala treći najveći uvoznik oružja, nakon Katra i Indije, i 14. po veličini za petogodišnje razdoblje 2018. – 2022., čineći 2,0 % ukupnog svjetskog uvoza oružja. Od 29 zemalja koje su Ukrjinu 2022. opskrbljivale oružjem, glavni je dobavljač SAD, koji je činio 35 % ukupnog ukrajinskog uvoza, Poljska (17 %), Njemačka (11 %), Ujedinjena Kraljevina (10 %) i Češka (4,4 %). Dosta oružja isporučenog 2022. bilo je rabljeno, iz postojećih zaliha. Isporučeno oružje novije proizvodnje odnosi se na sustave protuzračne obrane iz Njemačke, Poljske, Ujedinjene Kraljevine i SAD-a. U mnogim slučajevima opskrbu oružjem financirale su druge zemlje ili Europska unija.

Foto: Ministry of Defence of Ukraine

Poljska je krajem veljače 2023. isporučila Ukraini prve tenkove Leopard 2A4

ukupnog svjetskog izvoza oružja od 2018. do 2022.

SAD je nedodirljiv. Njegov je udio u ukupnom svjetskom izvozu porastao sa 33 na 40 %, a isporučio je oružje u 103 zemlje! Američka je bilanca velika gotovo koliko i kod dva sljedeća najveća izvoznika zajedno. Čak za 148 % veća je od izvoza Rusije.

Ukupno 41 % američkog izvoza oružja išlo je na Bliski istok, no ukupna suma znači pad od 49 % u odnosu na razdoblje 2013. – 2017. Četiri bliskoistočne zemlje spadaju među deset najvećih svjetskih uvoznika oružja 2018. – 2022.

Na Saudijsku Arabiju otpada 19 % američkog izvoza, na Katar 6,7 %, Kuvajt 4,8 i Ujedinjene Arapske Emirate (UAE) 4,4 %. SAD je zemljama Azije i Oceanije isporučio 32 % ukupnog izvoza u razdoblju 2018. – 2022., što je otprilike jednak udio kao 2013. – 2017. Tri su glavna saveznika SAD-a u regiji bila među deset najvećih uvoznika američkog oružja: Japan sa 8,6 % ukupnog izvoza, Australija sa 8,4 i Južna Koreja sa 6,5 %.

Od 2018. do 2022. ukupno je 23 % američkog izvoza oružja otišlo u europske zemlje, što je porast od 11 % u odnosu na razdoblje 2013. – 2017. SAD je najviše trgovao s Ujedinjenom Kraljevinom (4,6 % njegova izvoza), Nizozemskom (4,4 %) i Norveškom (4,2 %). Udio američkog izvoza u Ukratinu naglo je povećan tek 2022. godine. Važno je istaknuti kako je Ukrajini tih mjeseci isporučivana manje napredna i uglavnom rabljena vojna oprema iz američkih zaliha. Stoga je čak i 2022. američki izvoz u Ukratinu još uvijek bio finansijski manji nego izvoz u Kuvajt, Saudijsku Arabiju, Katar i Japan – prije svega zato što su azijske zemlje primile napredno, novo naoružanje, kao što su borbeni zrakoplovi i suvremeni sustavi protuzračne obrane.

Izvoz američkog oružja u mnoge članice NATO-a porastao je kad se gledaju razdoblja 2013. – 2017., odnosno 2018. – 2022., u prvom redu zbog rastućih napetosti s Rusijom. Međutim, izvoz oružja iz SAD-a u članicu NATO-a Tursku bio je na vrlo niskoj razini od 2018. do 2022., prije svega zbog zaoštrenih bilateralnih odnosa. Turska je tako postala 27. najveći kupac američkog oružja, što je velik pad s ranijeg sedmog mesta. O tome kolika je potražnja za naoružanjem američke proizvodnje govori i podatak da je 2022. godine 13 zemalja naručilo ukupno 376 borbenih aviona i helikoptera iz SAD-a. Najveća narudžba došla je iz susjedne Kanade: 88 borbenih aviona F-35.

MANJE SE KUPUJE OD RUSIJE

Rusija je od 2018. do 2022. isporučila oružje u 47 zemalja, što je činilo 16 % ukupnog svjetskog izvoza. Ruski izvoz bio je stabilan kad se uspoređuju 2008. – 2012. i 2013. – 2017..

Vojnici 1. pukovnijskog zračnodesantnog tima Japanskih kopnenih samoobrambenih snaga ukrcavaju se u tiltrotor V-22 Osprey američke proizvodnje u Tokunoshimi 2. ožujka 2023.

Foto: USMC / Lance Cpl. Manuel Alvarado

ali pao je za 31 % u novom petogodišnjem razdoblju. Godišnji izvoz 2018. i 2019. bio je na sličnoj ili višoj razini od onih u svakoj od prethodnih 20 godina, ali uočava se velik pad 2020., 2021. i 2022. godine.

Tako su zemlje Azije i Oceanije kupile 65 % ukupnog ruskog izvoza oružja 2018. – 2022., dok su zemlje Bliskog istoka i Afrike uvezle 17 %, odnosno 12 % oružja ruskog podrijetla. Najbolji je ruski kupac Indija (31 %), Kina (23 %) i Egipt (9,3 %). Indija je bila najbolji kupac i 2013. – 2017., no prodaja je otad pala za čak 37 %. S druge strane, ruska trgovina s Kinom povećana je za 39, a s Egiptom za čak 44 %. Problem je za Rusiju otako je započela invaziju na Ukrajinu i u činjenici kako Egiptu nije isporučila baš ništa 2021. i 2022., a i isporuke

Norveški vojnik i zaštitno-tragački pas na vježbi Joint Viking 9. ožujka ove godine. Norveška je od 2018. do 2022. bila 15. najveći svjetski uvoznik oružja

Foto: UK MOD / Crown Copyright 2023 via NATO

u Kinu 2020. – 2022. manje su nego 2018./2019. SIPRI-jevi analitičari spominju smanjenje ruskog izvoza u te dvije zemlje u idućim godinama. Egipt je, primjerice, 2022. otkazao veliku narudžbu borbenih zrakoplova, a i Kina postaje sve manje ovisna o ruskom uvozu jer povećava vlastitu proizvodnju suvremenog oružja. Borbeni avioni i helikopteri bili su još od 1992. glavni ruski izvozni proizvod. Od 2018. do 2022. isporučila ih je 328, što je činilo 40 % njezina ukupnog izvoza oružja u tom razdoblju. Međutim, do kraja 2022. u Rusiji je na čekanju isporuka za samo 84 borbena aviona i helikoptera. SIPRI navodi kako je velika vjerojatnost da će raska invazija na Ukrajinu dodatno ograničiti ruski izvoz oružja.

No, to će s druge strane značiti kako će Rusija staviti veći naglasak na proizvodnju oružja za vlastite oružane snage. Osim toga, multilateralne sankcije, uključujući i opsežna trgovinska ograničenja, također će omesti ruska nastojanja za izvozom.

VELIKI JAPANSKI POSTOJI

SIPRI je naveo 167 zemalja kao uvoznike oružja u razdoblju 2018. – 2022. Na pet najvećih uvoznika: Indiju, Saudijsku Arabiju, Katar, Australiju i Kinu otpada 36 % ukupnog svjetskog uvoza. Zemlje Azije i Oceanije činile su 41 % ukupnog uvoza. Slijedi Bliski istok (31 %), Europa (16 %), Amerika (5,8 %) i Afrika (5,0 %).

Uvoz oružja u afričke zemlje pao je za 40 % u odnosu na 2013. – 2017., što je uglavnom posljedica smanjenja uvoza dvaju najvećih uvoznika u regiji – Alžira (58 %) i Maroka (30%). Glavni dobavljač u Africi u tom razdoblju bila je Rusija, s udjelom od 40 %, zatim SAD (16 %), Kina (9,8 %) i Francuska (7,6 %).

Uvoz na američkim kontinentima smanjio se za 21 %. SAD (47 %) i Brazil (16 %) bili su najveći uvoznici. Uvoz oružja u južnoameričke zemlje smanjio se za 34 %. Unatoč činjenici što u Južnoj Americi ima malo međudržavnih napetosti, neke zemlje, uključujući Brazil i Čile, imaju znatan uvozni program. Brazil je uvezao 48 % više oružja nego 2013. – 2017., a činio je 44 % ukupnog južnoameričkog uvoza 2018. – 2022. Čileanski uvoz oružja porastao je za 56 % između dva razdoblja, što mu daje 24 % udjela u ukupnom južnoameričkom uvozu.

Uvoz oružja u zemlje Azije i Oceanije smanjen je za 7,5 %. Šest od deset najvećih svjetskih uvoznika oružja u zadnjem petogodišnjem razdoblju dolazi iz Azije i Oceanije, a to su Indija, Australija, Kina, Južna Koreja, Pakistan i Japan. SAD (31 %) ima najveći udio u izvozu oružja u zemlje te regije, a slijedi Rusija (26 %) i Francuska (12 %).

Kineski uvoz oružja porastao je za 4,1 % i iznosio je 4,6 % ukupnog svjetskog iznosa 2018. – 2022. Većina oružja (83 %) dolazi iz Rusije. Ruske isporuke u zadnje tri godi-

VOJNA INDUSTRIJA

FRANCUSKI PROCVAT

Francuski izvoz oružja činio je 11 % ukupnog svjetskog izvoza 2018. – 2022., što je porast od čak 44 % u odnosu na 2013. – 2017. Većina francuskog izvoza odnosi se na zemlje Azije i Oceanije (44 %) i Bliskog istoka (34 %). Najveći je kupac Indija, s čak 30 % udjela u francuskom izvozu, a sljedi Katar i Egipt. Trenutačno najvažniji francuski ugovor potpisani je 2022., kad se Indonezija odlučila za kupnju 42 borbenih aviona. Do kraja te godine Francuska je imala puno više narudžbi za izvoz od, primjerice, Rusije.

Francuska samohodna haubica na kotačima Caesar na NATO-ovo vježbi Dynamic Front 23 u Oksbølu, Danska, 24. ožujka 2023.

ne činili su gotovo u potpunosti helikopteri i motori za avione, s čijim je razvojem kineska industrija imala najviše poteškoća. I Japan i Južna Koreja povećali su uvoz oružja iz SAD-a, Japan za gotovo nevjerojatnih 171 %. Obje su zemlje tehnološki napredne i imaju dobro razvijenu industriju oružja, ali ostaju ovisne o njegovu uvozu u nekim ključnim kategorijama poput borbenih aviona i dalekometernih projektila. SAD je od 2018. do 2022. isporučio Južnoj Koreji 40 borbenih aviona, a Japanu 29, što je trećina (33 %) japanskog uvoza oružja. Japan je usto 2022. od SAD-a naručio i rakete dugog dometa.

Australija je najveći uvoznik oružja u Oceaniji i još je jedan ključni saveznik SAD-a. Povećala je uvoz oružja za 23 % u zadnjem petogodišnjem razdoblju. Isporuka 64 borbena aviona iz SAD-a činila je 62 % tadašnjeg

Nizozemska tvrtka Damen isporučila je u svibnju 2022. preko svoje podružnice u Cape Townu prvi od tri ophodna broda MMIPV (Multi Mission Inshore Patrol Vessels) za južnoafričku mornaricu. Ipak, uvoz oružja u Afriku u zadnjem je petogodišnjem razdoblju pao za čak 40 % u odnosu na prethodnu

Foto: Maciej Nędzyński / Ministerstwo Obrony Narodowej / CO MON

australiskog uvoza. Iako SIPRI navodi da je većina zemalja jugoistočne Azije i dalje pod utjecajem određenih sigurnosnih napetosti, uvoz oružja pao je za 42 % kad se gledaju razdoblja 2013. – 2017. i 2018. – 2022. Do smanjenja je djelomice došlo i zato što su oružane snage nekih uvoznica još uvijek u procesu implementacije opreme isporučene prije 2018. godine.

Foto: Damen Shipyards Group

VRIJEME KOJE DOLAZI

U odnosu na razdoblje 2013. – 2017., uvoz oružja europskih zemalja bio je 2018. – 2022. veći za 47 %. Najveći europski uvoznik bila je Ujedinjena Kraljevina, 13. najveći u svijetu, a slijede je Ukrajina i Norveška, na 14., odnosno 15. mjestu. SAD je i tu na vodećem mjestu kao izvoznik sa 56 % regionalnog uvoza oružja, Rusija je na dalekom drugom mjestu sa 5,8 % (uglavnom u Bjelorusiju), a Njemačka je sa 5,1 % na trećem mjestu. Kao odgovor na pogoršanje sigurnosnog okruženja u regiji, europske članice NATO-a povećale su uvoz oružja za 65 %. SAD je omogućio 65 % njihova ukupnog uvoza oružja, a sljedeći su najveći dobavljači Francuska (8,6 %) i Južna Koreja (4,9 %). Očekuje se da uvoz oružja europskih članica NATO-a u idućim godinama nastavi rasti. Neke od narudžbi sklopljenih 2022. rezultat su ubrzanih procesa nabave, provedenih kao odgovor na rat u Ukrajini. Na primjer, u prve četiri godine razdoblja koje analizira SIPRI (2018. – 2021.), poljske narudžbe uključivale su 32 borbenih aviona i četiri PZO sustava iz SAD-a. Međutim, Poljska je 2022. najavila nove, puno brojnije nabave: 1394 tenka, 96 borbenih helikoptera te 12 raketnih i PZO sustava iz SAD-a; 48 borbenih aviona, 672 samohodna topa i 288 višecijevnih raketnih bacača iz Južne Koreje, te tri fregate iz Ujedinjene Kraljevine. Nakon ubrzanog procesa nabave, Njemačka je krajem 2022. od SAD-a naručila 35 borbenih aviona F-35.

**Poljski vojnici
na premijernoj
vježbi gađanja
iz južnokorejskih
haubica
K9 Thunder
23. veljače 2023.**

Uvoz oružja zemalja Bliskog istoka smanjen je 2018. – 2022. za 8,8 % u odnosu na 2013. – 2017. SAD je i u toj regiji glavni izvoznik sa 54 % tržišnog udjela. Sljedeći su najveći dobavljači Francuska (12 %), Rusija (8,6 %) i Italija (8,4 %). Katar je treći najveći uvoznik oružja u svijetu. Uspoređujući dva petogodišnja razdoblja, uvoz oružja u tu arapsku zemlju porastao je za 311 %. Ukratko, nerealno je očekivati posustajanje trgovine oružjem u idućim godinama, pogotovo u okolnostima ruske invazije na Ukrajinu te rastućih napetosti u istočnoj Aziji, kao i uviјek nemirnog Bliskog istoka. I bez tih žarišta svjetska industrija vojne opreme imala bi dovoljno zainteresiranih kupaca, a ovako možemo očekivati samo daljnji eksponencijalni rast i ulaganje u sektor sigurnosti i naoružanja. SAD će nedvojbeno zadržati dominaciju u svjetskoj trgovini oružjem, međutim, vrijeme će pokazati hoće li Rusija uspjeti zadržati drugo mjesto.

AIRBUS

USPJEŠNA PRIČA EUROPSKOG

U rujnu 1967. sastali su se ministri Francuske, Ujedinjene Kraljevine i SR Njemačke kako bi potpisali sporazum o razumijevanju za pokretanje novog projekta

Do sredine 1960-ih europska zrakoplovna industrija, prije svega komercijalna, jedva da je postojala. Doduše, nekoliko je tvrtki uspješno proizvodilo avione s turboelisnim pogonom namijenjene regionalnom prometu. Svjetskim tržištem vladali su američki divovi – Boeing, McDonnell Douglas i Lockheed. S druge strane, SSSR, članice Varšavskog ugovora te zemlje koje iz političkih, hladnoratovskih razloga, nisu mogle kupovati američke avione, bili su osuđeni na Tupoljeve, Antonove,

TEKST
Mario Galić

Ilušine i Jakovljeve. U svakom slučaju, budućnost europske zrakoplovne industrije nije bila svijetla.

S teškoćama se susretala i Ujedinjena Kraljevina: osipanjem Britanskog Carstva njezina je zrakoplovna industrija sve više kopnjela. Concorde je bio komercijalno neuspješan projekt, s nizom nedostataka, i okončan je 2003. godine. Doduše, tvrtke poput BAC-a (British Aircraft Corporation) i Hawker Siddeley Aviationa imale su velike planove za velike avione. BAC je smatrao da njegov projekt aviona BAC 2-11 za 200 putnika može uspjeti, no Hawker Siddeley Aviation prihvatio je činjenicu da može preživjeti samo u suradnji s europskim partnerima. Zbog toga se udružio s francuskim tvrtkama Nord Aviation i Breguet u zajednički projekt velikog komercijalnog aviona HBN 100.

FRANCUSKA INDUSTRija VOJNIH AVIONA (XVI. DIO)

JEDINSTVA

Foto: NATO

Otpočetku je bilo jasno da oba projekta, uz američku konkureniju, ne mogu uspjeti. Divovskoj američkoj industriji mogao se oduprijeti samo jedinstven paneuropski projekt.

Zbog toga su se u rujnu 1967. sastali ministri Francuske, Ujedinjene Kraljevine i SR Njemačke kako bi potpisali sporazum o razumijevanju za pokretanje novog projekta – A300. Francuske i britanske tvrtke dobile su po 37,5 % udjela, a njemačke 25 %. Međutim, to je bio tek početak priče. SAD-u nije odgovarala nova konkurenja te ju je u samom početku pokušao eliminirati.

POGREŠNA POSLOVNA PROCJENA

Za A300 odabran je motor Rolls-Royce RB207. No ta je tvrtka tad razvijala motor RB211 namijenjen američkom

**Višenamjenska
leteća cisterna
Airbus A330
francuskog
zrakoplovstva leti
iznad Kanarskih
otoka na vježbi
European Air
Refuelling
Training 21
provedenoj u
listopadu 2021.**

tržištu. Ubrzo je postalo jasno da Rolls-Royce nema kapacitete za istodoban razvoj obaju motora. Pod snažnim američkim lobiranjem, tvrtka je na kraju odlučila obustaviti razvoj RB207. Doduše, mora se reći da su u trenutku donošenja te odluke svi argumenti bili u korist RB211. Potencijalni projekti za njegovu ugradnju bili su avioni s tri motora: McDonnell Douglas DC-10 i Lockheed Tristar. Prodajni potencijali obiju američkih tvrtki bili su neusporedivo veća prilika za uspješan posao nego nesigurna budućnost prvog paneuropskog putničkog aviona. Spletom okolnosti, odluka rukovodstva Rolls-Roycea za fokusiranje isključivo na manje-više kratkoročne financijske izglede itekako mu se obila o glavu. Naime, Lockheed je uvjetovao kupnju RB211 samo ako motori budu ugrađivani isključivo u njegov Tristar. Rolls-Royce na to je pristao. Na kraju će se Tristar pokazati potpunim promašajem te je konstruirano samo 250 primjeraka, a Lockheed će se zauvijek povući s tržišta komercijalnih aviona. Za usporedbu, aviona A300 bit će proizvedeno 650. No, u početku je on imao i druge probleme. Britanska vlada zaključila je u prosincu 1968. da je projekt razvoja A300 prerizičan i preskup. Stvar je spasila njemačka vlada, koja je predložila podjelu troškova razvoja pola-pola između Njemačke i Francuske. Danas se govori da je to zapravo bila odluka Franza-Josefa Straussa (1915. – 1988.), tadašnjeg njemačkog ministra financija i velikog zagovornika europskog ujedinjenja. S druge strane La Manchea, još je jedan vizionar odlučio da neće slušati svoju vladu. Sir Arnold Hall (1915. – 2000.), tadašnji glavni menadžer tvrtke Hawker Siddeley Aviation, odlučio je da je budućnost njegove tvrtke u suradnji s europskim partnerima. Tvrta je imala pola iznosa od 70 milijuna funti nužnih za investiranje u svoj dio projekta. Drugi dio kreditirala je njemačka vlada.

Prvi prototip A300 prvi je put poletio 28. listopada 1972., pokretan američkim motorima General Electric CF6-50A. Kupci su mogli odabrati i motor Pratt & Whitney JT9D, ali ne motore Rolls-Roycea.

A300 bio je komercijalno uspješan: današnji izvori govore da ih je u uporabi još 250. Slijedio je A310, te modeli A320, A330, A340, A350 i najveći putnički avion na svijetu – A380. S vremenom, nakon različitih spajanja i gašenja, europske tvrtke koje su sudjelovale u zajedničkim projektima vezanim uz avione Airbus većinom su okupljene u jednu veliku tvrtku. Nazvana je po slavnom brendu – Airbus. U različitim oblicima, već se desetljećima bori s Boeingom za mjesto najvećeg svjetskog proizvođača komercijalnih aviona.

VOJNI PROGRAM

Airbus je u početku osmišljen kao tvrtka koja će razvijati i proizvoditi isključivo komercijalne avione. No s vremenom su njegovi tehnološki kapaciteti toliko narasli da je bilo očito da će se morati iskoristiti i za vojne potrebe. Do rasta kapaciteta prije svega je došlo pripojenjem tvrtki koje su imale veliko iskustvo na području razvoja vojnih zrakoplova. Jedna

PODLISTAK

je od njih španjolska CASA (Construcciones Aeronáuticas S.A.), koja je bila svjetski poznata po proizvodnji lakih transportnih aviona s turboelisnim pogonom. Ulaskom u Airbus proizvodnja tih aviona ne samo da nije stala već se i povećala. Najnoviji je C295, od kojeg je isporučeno 199 letjelica, uz 86 naručenih. Taj je avion dосад naručilo 38 zemalja iako sve letjelice nisu u vojnoj uporabi.

Drugi razlog za razvoj vojnog programa bio je u tome što je velik broj potencijalnih korisnika tražio da se na osnovi Airbusovih komercijalnih aviona izrade vojne izvedenice. Znatan broj aviona s vremenom je prenamijenjen za transport vrlo važnih osoba (VIP transport). Avioni koji su bili namijenjeni prijevozu visokih državnih dužnosnika u pravilu su dodijeljeni na uporabu ratnim zrakoplovstvima. Tijekom prenamjene nije im izmijenjena samo unutrašnjost već su ugrađeni i sigurni sustavi za satelitsku komunikaciju i radiokomunikaciju, a dio ima ugrađene i sustave za elektroničko djelovanje. Međutim, o tome se zbog sigurnosti jako malo govori i piše, pa se malo i zna.

Prvi model Airbusa koji je znatnije izmijenjen za vojnu uporabu bio je A310 MRT (Multi-Role Transport). Kao osnova uzet je A310-300C, koji je već imao mogućnost konverzije iz putničkog u transportni avion vađenjem sjedala i svih ostalih dijelova putničke kabine.

**Pripadnici Luftwaffe
29. ožujka 2020.
pripremaju avion
A310 MRTT za
transport pacijenata
zaraženih koronom iz
Italije u Köln i Bonn.
Zadnji je avion tog
tipa u njemačkom
zrakoplovstvu
povučen iz
operativne uporabe u
lipnju 2022.**

Usto, na lijevoj strani trupa između nosa i krila ugrađena su velika vrata za utovar tereta.

Idući korak, koji je zahtijevao znatno viši stupanj modifikacija, bio je razvoj leteće cisterne A310 MRTT (Multi-Role Tanker Transport). Četiri su izrađene za Luftwaffe, a dvije za kanadsko zrakoplovstvo. U potonjem nose oznaku Airbus CC-150 Polaris. Na tim osnovama nastao je novi Airbus A330 MRTT. Kao osnova uzet je A330-200. Kako je A330 veći avion od A310, i mogućnosti nove leteće cisterne znatno su poboljšane. Kapacitet spremnika goriva je 111 000 kilograma uz istodobnu mogućnost prijevoza 45 tona tereta ili do 300 vojnika. Za razliku od A310 MRTT-a, koji je proizведен u samo šest primjeraka, prodaja A330 MRTT-a ide izvrsno. Prema podacima Airbusa, do dana završetka ovog teksta naručeno je 67 primjeraka, od čega je 56 isporučeno.

STRATEŠKI KAPACITETI

Airbusov najpoznatiji i najozbiljniji vojni projekt je razvoj transportnog aviona A400M Atlas. To je i prvi ozbiljan paneuropski program razvoja transportnog aviona. Započet je još 1982. kao

**Njemački vojnici
ukrcavaju
helikopter H145M u
Airbus A400M**

Foto: Bundeswehr / Jane Schmidt

Foto: Bundeswehr / Kevin Schrief

program FIMA (Future International Military Airlifter).

Polazišna je točka bila: transportni avion koji će zamijeniti dotrajale Transalle C-160 i Lockheed C-130. Pritom će biti dovoljno velik da zadovolji potrebe za taktičkim i strateškim prijevozom. Njemačka je vlada na samom početku nekoliko puta predlagala da se ne počinje od nule nego da se otkupi projekt ukrajinskog Antonova An-70 te da ga se opremi europskim motorom. Međutim, to se nije svidjelo ostalim partnerima, koji su željeli izvorni zapadnoeuropski projekt i što više posla za svoje tvrtke. Jednako je bilo i s odabirom motora. Opcija ugradnje motora Pratt & Whitney Canada PW800 obraćena je u korist europskog SNECMA M138, no razvoj tog motora pokazao se promašajem. Na kraju je odabran Europrop International TP400-D6. Ni razvoj tog motora nije bio ništa lakši. Vrući dio razvijen je relativno brzo i uspešno, no razvoj reduktora pokazao se znatno zahtjevnijim.

Zbog problema s razvojem motora, ali i prevelike mase prazne letjelice, koja je znatno smanjivala korisnu nosivost, let prvog prototipa stalno je odgađan. Prvotni plan da će prvi prototip poletjeti 2008., a da će isporuke serijskih primjeraka započeti 2009., uvelike je premašen. Na kraju je prvi prototip prvi put poletio 11. prosinca 2009. Airbus je 2010. čak zaprijetio prestankom razvo-

NOVI PROJEKTI

Airbus je s vremenom postao tvrtka uvelike angažirana na vojnim projektima. Trenutačno je najvažniji Future Combat Air System (FCAS), posebice njegov potprogram New Generation Fighter (NGF), u čijem su razvoju vodeći partneri Dassault i Airbus. Airbus je angažiran u velikom broju projekata razvoja besposadnih letjelica, i to borbenih i izvidničkih. Doduše, europski div kasno se uključio u to područje te zasad pokušava uhvatiti korak s američkom i izraelskom konkurenjom.

Jedan je od najozbiljnijih projekata European Medium Altitude Long Endurance Remotely Piloted Aircraft System (MALE RPAS), poznatiji kao Eurodrone. Uz Airbus, u njegovu razvoju sudjeluje francuski Dassault i talijanski Leonardo. No prvi let prvog prototipa najavljen je tek za sredinu 2027. godine.

Ako se u idućim desetljećima ostvari samo dio najavljenog, Airbus će biti sve uključeniji u vojne projekte. Veći dio obuhvatiće sudjelovanje u zajedničkim projektima na razini Europe, ali postojat će i znatan udio vlastitih projekata, prije svega na području razvoja besposadnih letjelica.

**Besposadna letjelica
MALE RPAS, poznatija kao Eurodrone**

Ilustracija: Organisation Conjointe de Coopération en matière d'Armement / OCCAR

Airbus je u početku osmišljen kao tvrtka koja će razvijati i proizvoditi isključivo komercijalne avione. No s vremenom su njegovi tehnološki kapaciteti toliko narasli da je bilo očito da će se morati iskoristiti i za vojne potrebe

ja A400M. Tvrdio je da program *usisava* toliko sredstava da ugrožava dovršetak razvoja A350 i A380 te je tražio dodatnih 5,3 milijarde eura. Na kraju je dobio *samo* milijardu i pol. Prvi serijski primjerak isporučen je francuskom zrakoplovstvu 1. kolovoza 2013. godine. Zbog kašnjenja u razvoju i dodatnih troškova, prvotna cijena od 80 milijuna eura po primjerku na kraju je narasla na 152 milijuna.

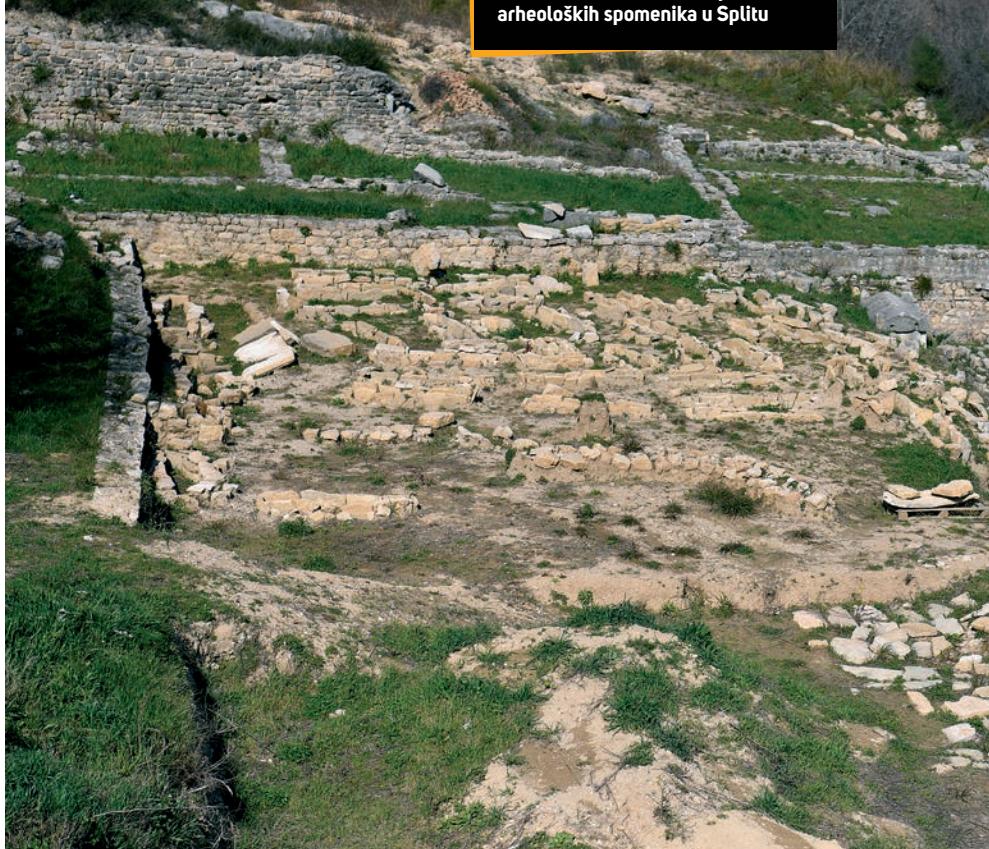
Svi su korisnici vrlo brzo otkrili i da je eksploatacija A400M iznimno skupa. Zbog toga je Luftwaffe još 2019. odlučio prodati 13 od 53 primjerka. No, nije imao kupca. I onda je pronađeno novo rješenje – Ministarstvo obrane Njemačke objavilo je 17. rujna 2020. da je u zrakoplovnoj bazi Wunstorf ustrojilo međunarodnu postrojbu Multinational Air Transport Unit (MNAU). Zadaća je MNAU-a osigurati zemljama saveznicama strateške kapacitete zračnog prijevoza. Zbog toga je opremljena s deset aviona A400M. Kako je Luftwaffe naručio 53 aviona A400M, a u strateškim dokumentima navedeno je da mu treba 40, u MNAU ih se može prebaciti 13. Mađarska je zasad prva i jedina zemlja koja se pridružila projektu MNAU, ali Bundeswehr najavljuje skoro uključivanje drugih.

CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

Arheološki lokalitet Rižinice nalazi se u Rupotinama, uz cestu koja od Solina vodi prema Klisu. Kad putujete uzbrdo prema prastaroj kliškoj utvrdi u kojoj je nekad stolovao i naš knez, naći ćete ga s desne strane ceste...

TEKST
Domagoj Vlahović

FOTO
Tomislav Brandt

Pogled na dio Rižinica. Od 1990.
o lokalitetu se brine Muzej hrvatskih
arheoloških spomenika u Splitu

TRPIMIR I. MOĆAN I CIJENJEN HRVATSKI VLADAR

Kopija slavnog
Trpimirova kamena
pronađenog krajem
XIX. stoljeća
u Rižinicama.
Original se nalazi
u splitskom
Arheološkom
muzeju

Vladao je sredinom IX. stoljeća, u osvit mlade, srednjo-vjekovne Hrvatske. Njegovo izvorno slavensko ime danas zvuči malo neobično. U svakom slučaju, Hrvati su ga rijetko odlučivali davati svojim sinovima, pa je po tome sigurno prošao lošije nego neki njegovi prethodnici i nasljednici: Borna, Mislav, Tomislav, Krešimir, Zvonimir... Možda je baš zbog toga i manje zastupljen u popularnoj historiografiji te u Hrvatskoj nema većih spomenika podignutih u njegovu čast. A to je, svakako, nezasluženo. Neupitno je da je knez Trpimir jedan od najvažnijih hrvatskih narodnih vladara i to iz više razloga. Ipak, naši povjesničari i arheolozi to dobro znaju. Isto tako, imamo dojam da arheologija u Hrvatskoj postaje sve popularnija. Otkrivanje i čuvanje naše povijesne baštine sve je češća medijska tema. Nove tehnologije omogućuju stručnjacima provođenje novih istraživanja te otkrivanje novih izvora, koji skidaju tamu s našeg srednjeg vijeka. Časopis Hrvatski vojnik je, kao što mu i ime govori, uvijek bio posvećen hrvatskim vojnicima. Naravno, temelji su nam u Domovinskom ratu. Međutim, naša posvećenost obuhvaća i hrvatske vojnike iz prošlosti, pa i one najstarije. Naravno, nema smisla da se o Trpimiru govori kao o hrvatskom vojniku u današnjem smislu riječi. Ali povijesni izvori govore nam dvije ključne stvari. Prva je da je bio hrvatski, baš hrvatski vladar, jer je u poznatoj Trpimirovoj darovnici opisan riječima "milošcu Božjom knez Hrvata" (opširnije v. Trpimirova darovnica, HV br. 563). Druga stvar jest da je Trpimir bio i ratnik, jer dokumenti kažu da je uspješno

Trpimir je
bio i ratnik.
Dokumenti
spominju da
je uspješno
ratovao (ili
vadio bitke)
protiv naroda
Grka i protiv
Bugara

ratovao (ili vadio bitke) protiv naroda Grka i protiv Bugara. Stoga smo, kad smo čuli zanimljive vijesti iz Solina, otišli prema Dalmaciji. Jedan naizgled malen događaj s početka ove godine vratio je Trpimirovo ime među Hrvate.

MUZEJ NA OTVORENOM

Arheološki lokalitet Rižinice nalazi se u Rupotinama, uz cestu koja od Solina vodi prema Klisu. Kad putujete uzbrdo prema prastaroj kliškoj utvrdi u kojoj je nekad stolovao i Trpimir, naći ćete ga s desne strane ceste. Pronađen je slučajno, 1891. godine. Tadašnji vlasnici zemljišta iskopali su zanimljiv kameni odlomak s ukrasima i dijelom natpisa na kojem se dalo pročitati "PRO DUCE TREPIM(ERO)". Srećom, vijest je došla do hrvatskog arheologa don Frane Bulića (1846. – 1934.), koji je brzo shvatio: pronađeni su ostaci oltarne pregrade iz benediktinskog samostana koji je utemeljio knez Trpimir, a koji je spomenut i u Darovnici! Rižinice su idućih desetljeća, u većoj ili manjoj mjeri, ostale

CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

jedno od ključnih mjeseta za hrvatsku arheologiju. Istraživanja su provođena u nekoliko navrata i više se puta otkrivalo nešto novo, jer lokalitet je navodno počeo egzistirati još u II. stoljeću kao rimska gospodarska vila, a kasnije je izgrađena i ranokršćanska crkva. To ne iznenađuje – stari Hrvati bili su skloni koristiti antičke lokalitete, pa i ostatke za gradnju svojih građevina. Međutim, kao što je bio slučaj s obližnjom Salonom i drugim lokalitetima u Hrvatskoj, možda su tek arheolozi i još malen krug ljudi shvaćali golemu važnost Rižinica za hrvatsku historiografiju, kulturu, pa i državnost. Lokalitet je uz samu cestu i nije bio uređen u smislu da je dostupan građanima i turistima kao arheološki ili povijesni muzej na otvorenom koji vrijedi posjetiti, razgledati i nešto naučiti. Srećom, kako smo rekli, neke stvari zadnjih se godina mijenjaju bolje. Zahvaljujući projektu Heritage-REVIVED financiranom sredstvima Europske unije, početkom siječnja 2023. završena je izgradnja odmorišta s vidikovcem uz arheološki lokalitet Rižinice. Pristup je uređen, lokalitet je primjereno osvijetljen, a u skladu sa sve popularnijim multimedijskim pristupom razgledavanju muzeja, starina i arheoloških lokaliteta, na odmorištu je i informativni zaslon na kojem se mogu saznati važni podaci o Rižinicama i njihovoj povijesti. Kako jednu stranu nalazišta omeđuje i Ilijin potok, okružen šumarkom, uz njega su postavljene i klupe koje pretvaraju područje u malo izletište.

Od 1990. godine o Rižinicama se brine Muzej hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu. Jedna od najuglednijih hrvatskih muzejskih i arheoloških institucija ondje od 2008. provodi redovita istraživanja. Naš sugovornik Deni Tojić arheolog je te kustos Zbirke srednjovjekovnog oružja i konjaničke opreme. "Točno, Rižinice su jedan od najznačajnijih lokaliteta za našu nacionalnu arheologiju", potvrđuje nam dok u Muzeju gledamo izloženu kopiju spomenutog Trpimićeva kamena. Original se nalazi na pola sata hoda, u splitskom Arheološkom muzeju. Naime, don Frane Bulić istraživanja je provodio sa svojim društvom za

Na lokalitetu su ostaci benediktinskog samostana koji je utemeljio knez Trpimir te kasnoantičke crkve

istraživanje hrvatske povijesti "Bihać", a kako je ono 1941. prestalo djelovati, nalazi su raspoređeni u više ustanova.

SVE SKUPLJA ZNANOST

Tojić nam kaže da su zadnja istraživanja na Rižinicama provedena 2021. godine. Ali sigurno je da područje po kojem je hodao i Trpimir krije još tajni. Arheolozi danas otprilike znaju opseg pružanja cijelog lokaliteta te koja područja još treba istražiti. Ima mjesta i za tzv. revizijska istraživanja

Deni Tojić – arheolog i kustos Zbirke srednjovjekovnog oružja i konjaničke opreme Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu

onih dijelova koji su već istraženi. "Naravno da bi najbolje bilo da istraživanja započnu i onda se kontinuirano provode dok sve ne bude završeno, ali to zahtijeva velika finansijska i materijalna sredstva", objašnjava. Jasno nam je, arheologija postaje sve skuplja znanost. Suvremena tehnologija i metode velika su prednost, ali traže i puno više novca nego iskopavanja prije 100 ili 150 godina koja su bila više kolezionarskog tipa. Kustos je ipak optimističan. Istiće da je jako bitno što su danas svi koji se bave poviješću počeli

Zahvaljujući projektu HeritageREVIVED financiranim sredstvima Europske unije, početkom siječnja 2023. završena je izgradnja odmorišta s vidikovcem uz arheološki lokalitet Rižinice

Dragocjeni izvori

Posjet Rižinicama vrlo je ugodno iskustvo, čak i ako niste ljubitelj arheologije i povijesti. Parkirate vozilo na odmorištu, pročitate informacije na displeju i spremni ste baciti pogled na nalazište odozgor, iz ptičje perspektive. No, onda se možete i spustiti uređenim stubama i razgledavati iz prve ruke. Jedan mali prigovor jest što uz pojedine ostatke ne stoji i nekakav natpis koji bi točno opisivao o kojem je objektu ili grobnici riječ, pa je možda dobro da prije mobitelom fotografirate displej i napravite si vlastiti vodič. Dakle, početak svega rimska je *villa rustica*, a život se intenzivirao od IV. stoljeća. Zapadno Rimsko Carstvo propalo je u V. st., a s vremenom i Salona, pa i imanje u Rižinicama. Vjerojatno je sve bilo zapušteno dok se nije pojavio Trpimir. Nije samo stolovao u obližnjem Klisu nego je bio i vrlo blizak s benediktincima. Uz ostatke samostana i drugi su antički i ranosrednjovjekovni ostaci, pa i tragovi iz kasnijih razdoblja. Stanovništvo tog kraja koristilo je lokalitet kao groblje i ukapalo svoje pokojnike sve do XVI. stoljeća: tad je tvrđava Klis pala u osmanlijske ruke. Rižinice su postale poljoprivredno zemljишte i prekrio ih je veo zaborava, sve dok ih don Frane Bulić nije *probudio*. Danas, 2023. godine, doble su novi poticaj. "Rižinice postaju dio kulturne i turističke ponude Solina", piše na službenoj internetskoj stranici starog dalmatinskog grada.

više cijeniti *materijal* kao izvor, jer iz njega je moguće izvući puno više informacija i podataka nego što se to moglo prije. "Možemo aplicirati puno više metoda, ali naš je posao temeljen i dugotrajan jer ne smijemo dopustiti da nam izmakne neka bitna informacija", navodi Tojić. Ono što je sigurno jest da hrvatskim arheologima ne nedostaje entuzijazma i žeđi za novim saznanjima: "Istraživanja su jako uzbudljiv posao. Možda danas dolazimo do senzacionalnih otkrića rjeđe nego nekad, ali njih uvijek ima." Sigurno je da se samo na širem području Klisa, pa i u samoj utvrdi, još može naći mnoštvo nalaza. Podsetimo: relativno nedavno u crkvi sv. Vida pronađen je izvanredan kameni ulomak s imenom dotad nepoznate

**Stanovništvo
kliskog kraja
koristilo je lokalitet
kao groblje i
ukapalo svoje
pokojnike sve do
XVI. stoljeća**

Chroatorum Bellatores

Kustos Deni Tojčić najavio nam je pravu poslasticu: u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu postavlja se izložba *Chroatorum Bellatores* – ratnici u ranom srednjem vijeku. Bit će otvorena u travnju, a njom će naši arheolozi pokušati objediniti arheološki materijal i nalaze, povjesne pisane i likovne izvore o ratnicima i vojnoj opremi iz ranog srednjeg vijeka. Ti će izvori pomoći i svojevrsnim rekonstrukcijama života hrvatskih vojnika iz tog razdoblja. "Želimo napraviti jednostavnu i zanimljivu priču za širu javnost", govori nam Deni Tojčić, a te riječi znače da nas čeka jedna sjajna izložba koja će, nadamo se, biti i dobro posjećena. Hrvatski srednjovjekovni vojnici poput kneza Trpimira to svakako zasluzuju. Nadamo se da će to biti još jedan doprinos popularizaciji hrvatske arheologije i povijesti.

hrvatske kraljice Domaslove, koja je vjerojatno živjela u prvoj polovini X. stoljeća.

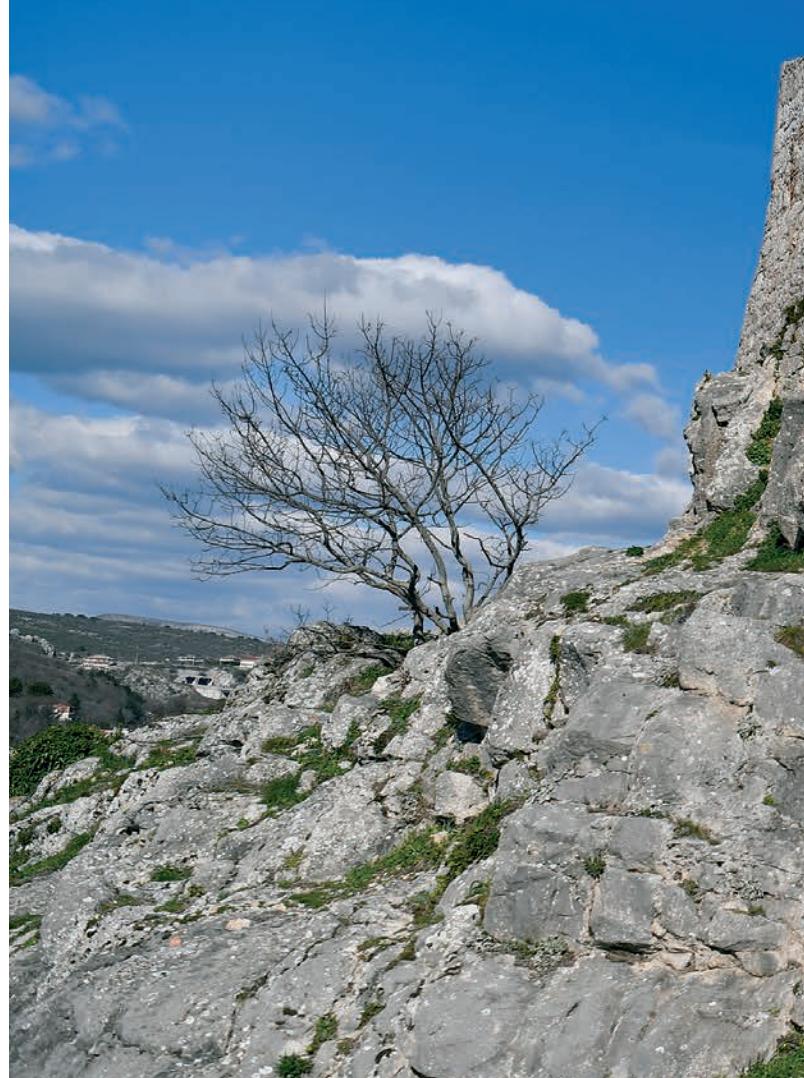
GOTTSCHALK JE ZNAO

Junak ove priče ipak je knez Trpimir, kojeg bismo trebali zvati Trpimirom I. Osim što se jedan hrvatski kralj iz prve polovine X. stoljeća također zvao Trpimir, stari knez bio je i osnivač dinastije Trpimirovića. Od njega je potekla većina kasnijih hrvatskih vladara. A znamo i da je bio sklon crkvi i crkva njemu, te da je svoj dvor ustrojio prema tadašnjim franačkim običajima. Bio je franački vazal, ali

**Izvorni
kasnoantički
sarkofazi u kojima
su pronađeni
ostaci pokojnika
iz ranog srednjeg
vijeka**

zadržao je dobar dio vladarske samostalnosti. Ne znamo koliku je vojsku imao i kako su izgledale bitke koje je vodio. No, znamo da je u njima imao uspjeha. Kad se na području današnje Bosne oko 852. sukobio s Borisom I. (oko 830. – 907.), kanom tad iznimno moćne bugarske države, navodno je odbio napad i sklopio vrlo povoljan mir. Barem je tako u svojem djelu *O upravljanju carstvom (De administrando imperio)* napisao bizantski car i povjesničar Konstantin VII. Porfirogenet (905. – 959.). O sukobu protiv naroda Grka pisao je benediktinac Gottschalk (oko 805. – oko 869.), jedan od najpoznatijih pripadnika tog reda iz ranog srednjeg vijeka u cijeloj Europi. Gottschalk je bio saski teolog i filozof, a ušao je u sukob s moćnim ljudima Katoličke crkve u Franačkom Carstvu jer je, među ostalim, zastupao nauk o predestinaciji. Govorio je da su Božjom milošću za bolji život na drugom svijetu predodređeni samo neki ljudi. Od 846. do 848.

CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

boravio je na Trpimirovu dvoru. Nije sigurno je li hrvatski vladar znao da je benediktinac zapravo bio u bijegu, no iako je bio formalni franački vazal, primio ga je kao gosta, pa i suradnika. Njihov odnos danas će biti temelj za puno izvora najdragocjenijih za hrvatsku povijest. Jedan od njih ostaci su samostana u Rižnicama. Podatak o sukobu protiv *Grka* potječe iz jedne benediktinčeve priče o predestinaciji, pa nam je trebalo podrobnije objašnjenje kustosa Tojčića. Svećenik je opisao kako je uoči bitke iz ponašanja konja, ptica i drugih životinja jasno znao da će Trpimir odnijeti pobjedu.

Tako je i bilo. Dodao je i da se sukob odvijao u blizini Trpimirova dvora, a to je najvjerojatnije bio Klis. *Narod Grka* trebali bi biti Bizantinci, dakle, suprotna strana bili su gradovi Bizantske Dalmacije ili sam Bizant.

“Trpimir je vladao dosta davno, o njemu nema puno povjesnih izvora. No, ono što imamo dolazi iz nekoliko različitih izvora s različitih strana, i s istoka i sa zapada. Ostavio je trag ne samo u srednjovjekovnoj hrvatskoj kneževini nego i šire. Sigurno je da je bio moćan i vrlo cijenjen vladar”, zaključuje kustos Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu.

Dio velikog kompleksa kliske utvrde. Trpimir je s njezinih zidina imao izvanredan, strateški pogled na Split i Kaštelanski zaljev

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2023./2024. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno **do 20 kandidata/kinja** upisanih na prvu godinu sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija na:

SVEUČILIŠTU U SPLITU

– **Sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij Vojno pomorstvo.**

Rok za podnošenje prijava je **12. svibnja 2023.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Ako se prijavi na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2001. godine ili kasnije

- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2023.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne boduje se, ali njegovo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program na portalu *postani-student* u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne maturi i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se svi kandidati/kinje koji su stekli pravo upisa na vojni studij u prvom upisnom roku u srpnju 2023.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. alineje 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

U slučaju nepopunjenošću upisne kvote na studiju Vojno pomorstvo nakon završenog srpanjskog upisnog roka, otvorena je mogućnost prijave kandidata/kinja za rujanski upisni rok za koji će biti objavljen novi natječaj Ministarstva obrane, a sve informacije bit će dostupne i na internetskim stranicama www.morh.hr.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima javnog natječaja koji raspisuje Sveučilište u Splitu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i vojnih studija (<https://www.vojni.unist.hr>).

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upisu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp koji će se provesti tijekom rujna 2023.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13, 5/17, 55/19 i 139/20).

Nakon završenog sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u nacionalnim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na telefone referade Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" (021/354-927), Središnjice za upravljanje osobljem (01/3784-812 i 01/3784-814) te u područnim odjelima i područnim odsjecima za poslove obrane.

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

Ministarstvo hrvatskih branitelja četvrtu godinu zaredom raspisalo je natječaj za kratku priču o Domovinskom ratu za učenike srednjih škola u Republici Hrvatskoj. Pristiglo je 135 učeničkih priča, a Povjerenstvo za vrednovanje proglašilo je pobjednike. U ovom broju objavljujemo šestu od sedam priča koje su pisano pohvaljene sukladno preporuci Povjerenstva za vrednovanje. Naslovljena je *Svjecice na torti*, a napisao ju je Ivan Mandarić

SVJEĆICE NA TORTI

Ivan Mandarić,
učenik trećeg razreda
Nadbiskupijske klasične gimnazije
"Don Frane Bulić" s pravom javnosti, Split

"Sretan rođendan ti, sretan rođendan ti, sretan rođendan, Mario..."

Kao da je slika oživjela. Kao da je čuo pjesmu sa stare izgužvane fotografije u dnevnom boravku svoje kuće, okružen sa samo nekoliko zidova, onoga što je od nje jedino i ostalo. I tako uz zvuk čizama svojih suboraca koji prebiru po ruševinama zastao je na trenutak držeći tu sliku. Ili barem ono što je od nje ostalo, jer kao i sve tog tužnog studenog u Slavoniji bilo je uništeno, raskomadano na komadiće. Držao je pažljivo fotografiju odveć crnu od pepela. Pokušao je na prašnjavom tlu pronaći njezin otkinuti gornji desni komadić, ali bezuspešno. Suze su mu tekle

Foto: arhiva

niz obraze dok je gledao majku koja mu pali svjećice na torti dok se on priprema da ih u jednom dahu sve ugasi. Ali tek kad zaželi želju... Kako samo vatra može donijeti toliko veselja, a sada toliko puno zla. Ta ista vatra kojoj je svojim dahom udahnuo svoj dah, sada mu oduzima i snagu, i život, i dah... Zapalila je sve što je imao i svojim nezasitnim krvoločnim ustima sve proždrla.

Za zlo tada nije znao. U društvu svojih sestrice Mile i prijatelja Dragana ponosno je pozirao tati. Sjećao se i izraza njegova lica iza crnog fotoaparata. Tek ga je bio kupio, nekoliko dana prije rođendana u robnoj kući u gradu. Vodio je Milu i njega na sladoled, a nakon šetnje otišli su po fotoaparat. "Imat ćemo lijepo slike za rođendan", rekla je Mila ozareno gledajući svog tatu koji joj je uzvratio osmijehom dok je plačao fotoaparat. Nakon što su izišli iz trgovine, nastavili su šetati uz nasip. Da mu je barem jedan tatin fotoaparat da vrati sve te lijepu uspomenu. Da pobegne od stvarnosti i vrati se životu tog nevinog djeteta. Da može opet tim nasipom šetati radosno i bezbrižno. Da može sjesti u omiljenu slastičarnicu. Da se može samo vratiti u to vrijeme. Barem to. Mislio je u sebi, brišući rukom tragove od pepela s fotografije. Odlučio ju je spremiti u džep jakne, blizu srca staviti jedino što mu je ostalo.

"I, ima li ičega, Mario? Što to gledaš?" upitao ga je jedan od suboraca skrenuvši pogled s ladice na podu nekadašnje smočnice u kojoj se nadao da će pronaći nešto za jelo. "Nema ništa, samo... srce me stegne sada kada vidim našu kuću", gledao je u prazno, u neku daleku točku tražeći odgovor na sva pitanja koja su ga morila otkada je uzeo pušku u ruke. Kako tata izdrži bez popodnevног popravljanja starih fotoaparata u garaži? Gdje je sada Mila i je li uspjela sa sobom ponijeti svoj mali dnevnik? Sjeti li ga se majka u onim hladnim noćima u kojima se on sjeti nije? Hoće li ga se samo sjećati ili će se svi zajedno opet naći? Jednoga dana kada više ne bude rata.

Izvadio je sliku iz džepa.

"Našao sam je na podu dnevnog boravka, u prostoriji u kojoj se sada nalazimo. Tu je i nastala. Ova žena što drži tortu, to mi je majka. Aovo troje djece. Moja sestra, prijatelj Dragan i ja. Moj najbolji prijatelj još od vrtića. Živio je tu dolje, na kraju ulice." Gledao je fotografiju i na njoj nasmijanog dječaka krupnih crnih očiju i kratke crne kose. Gledao je svog kolegu iz školskih klupa, prijatelja koji mu je nebrojeno puta pozvonio na vrata s nogometnom loptom u ruci i sramežljivo pitao može li se s njime igrati. Ipak, puno godina kasnije ušao je bez kucanja. Provalio je u već napuštenu kuću čiji je znao svaki kutak. A kada su izvidili skriva li se netko i uzeli što ih zanima, zapalili su je. "Otkada je sve ovo počelo, nisam ga ni vidi. Znam da se pridružio Srbima na početku, negdje u vrijeme kada sam se i ja javio za obranu grada. Bili su ovdje, ali srećom nikoga nije našao pa ni mene koji sam ostao u gradu. Iskreno, i bojim se našeg susreta. Ne znam kako bih reagirao. Pa tko bi normalan znao kako? Sresti najboljeg prijatelja na suprotnoj strani i pucati u njega. Skrivati se

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

od metaka na mjestima koja obojica znamo gdje se nalaze, boriti se za ovu ulicu. Za mjesto gdje smo naučili voziti bicikl, gdje smo igrali nogomet, na čijim smo klupama sjedili ljeti. Na ulici koja pamti naša razbijena koljena. Čije klupe pamte njegovu prvu ljubav za koju smo samo nas dvojica znali. Stegne mi se grlo na samu pomisao da ćemo zapucati jedan na drugoga. Da će jedno prijateljstvo i jedan život zbog mržnje i zla samo nestati. E, toga se bojim. Ne smrti. Nego da će nestati oni stari mi, sretni mladi ljudi koji su o toliko toga maštali. A sada...”, briznuo je u plać unatoč tome što gotovo nikad nije plakao. Nekada je dobro da se izbací sve iz sebe iako možda to ne želimo. Sada u ratu nije ga bilo sram zaplakati. Ni pred petoricom drugih vojnika. Ali razumjeli su ga, i on je njih. A na bojištu suze nisu bile nepoznate. Nije bilo lako vidjeti beživotna tijela, a ako su ona bila od onih najmilijih bol je bila još veća. Ožiljci trajniji od bilo kojeg metka. Dojučerašnje školske klupe zamjenili su bojištem. Scene iz starih ratnih filmova koje su iznajmljivali u videoteci postali su njihova surova stvarnost. Umjesto glasa majke budio ih je zvuk tenkova. Svaki šum ledio im je mladenačku krv u žilama, a svaki pozdrav prije odlaska u borbu mogao im je biti posljednji. Sa svakim danom bojali su se da je zadnji koji je svanuo. I ovaj je prošao. Opet ta prokleta noć. Nje su se najviše bojali. Jer noću se ne vidi odakle će doći smrt. Odakle će koga od njih odvući u svoje ralje iz kojih se još nitko nije vratio. Pogledao je još jednom sliku, a zatim se sklupčao u vreću i zatvorio oči. Zamišljao je svoju sobu. Svoje postere na zidu i mirisnu posteljinu koju je majka stavila dok se tuširao. Zamišljao je njezino lice, osmijeh koji je uvijek nosila koliko god težak i naporan dan bio. Ima li ga još? Hoće li ga više imati? Hoće li se više ikada zajedno smijati? Misli su ga odnijele u san, pravi luksuz u ratnim vremenima jer tih dana gotovo nisu oka sklopili. Zaspao je spokojno u mislima koje su ga barem malo umirile i udaljile od surove stvarnosti u kojoj se trenutno nalazi. Od grada kakvog ne poznaje, od grada koji je preko noći postao klaonica.

...

Tog jutra probudilo ga je komešanje ispred šatora, čuo je zvuk pucanja. Dvojica koja su bila na straži žurno su probudila ostale. Izgleda da su napadnuti. Prekrizio se, uzeo pušku u ruke i izašao iz polusrušene kuće u koju su smjestili šator. Sklonio se iza dvorišnog zida i zapucao. Čini se da se neprijatelj povlači. Pogledom je ispratio svoje dečke raspoređene po dvorištu, kako su samo hrabri bili. Nakon nekoliko minuta neprijatelji su se skroz povukli, bomba bačena na jedan od njihovih topova dala im je razlog za bijeg. Stali su neko vrijeme nepomično u tišini, a kada se činilo da je sve čisto te da će u miru popušti nekoliko cigareta, čuo se glas iz daljine, otprilike od tamo gdje je bačena bomba.

“Ima li nekoga, ranjen sam?”

Mario je izvirio glavom preko zida tražeći glas u daljini. “Skloni se dolje, to mora da je zamka”, došapnuo mu je jedan od vojnika. “Najmanje što nam treba da nas opet uhvate nespremne.”

“Upomoć, kvarim!!!” glas iz daljine nije odustajao.

“Mislim da trebamo vidjeti što se zbiva”, rekao je Mario. “Kao prava vojska dužni smo zbrinuti ranjenika.”

“Mi možda jesmo prava vojska, ali od njih možeš svašta očekivati”, ustrajan je bio taj isti vojnik.

“Nema nikoga, ovdje sam sam, tako mi svega. UPOMOĆ!!!”

“Ako neće nitko, idem ja, ali trebat će mi pojačanje. Tko je još sa mnom?” gledao je Mario u vojnike koji su se također međusobno pogledavali. “Ići ću ja, Mario”, podigao se jedan od vojnika, isti onaj kojem je jučer pokazao fotografiju u kući. Bio je to Stjepan, dečko iz Zagreba koji je stigao pomoći Slavoniji. Umjesto na fakultet otišao je u rat. Mjesec dana kasnije zarobili su ga neprijatelji, a nakon tortura u logoru podlegao je ozljedama. I tako, dva mlađića, ne znajući tko ih čeka dvjestotinjak metara dalje, uputila su se ranjeniku. Ostali vojnici sa strahom promatrali su razvoj događaja držeći puške koje su im se činile teže nego ikada prije. S puškama u rukama njih dvojica probila su se gotovo do ranjenika koji je bio s druge strane zida. Do njega ih je dijelila rupa u drvenoj ogradi nastala padom bombe koja je raznijela njihov top. Nisu ga mogli vidjeti jer mu je glava bila naslonjena na ogradu, ali su vidjeli krvavu nogu. Stvarno je bio sam. Ostavljen kao pas.

Foto: arhiva

Mario je istupio prvi, a kada je ugledao lice ranjenog vojnika noge su mu se odsjekle. Bio je to Dragan. Bile su to one iste krupne crne oči kao i na fotografiji. Širom otvorene tražile su utočište. Pogledao je u Mariju.

"Brate moj, pomozi mi, molim te", zapomagao je jedva govoreći od bojava.

"Stjepane, prodi sa druge strane, imamo ranjenika", dovinuo je Mario požurivajući svog suborca. "Hajde, nemamo vremena, iskrvarit će!"

Uzeli su ga između sebe i pažljivo odvukli do kuće u kojoj su se nalazili. "Oslobodite prolaz, donesite prvu pomoć. Imamo ranjenika", zapovjedio je Mario svojim prijateljima. Položili su Dragana na šatursko krilo, a ubrzo je iz susjedne kuće stigao bolničar. Ranjenik je imao otvorenu ranu. "Prava je sreća što je ostao živ, a još veća što ste naišli i odvukli ga. Da je ostao još nekoliko minuta iskrvario bi", progovorio je bolničar vežući zavoj oko Draganove noge. Nakon napornog jutra vojnici su otišli nešto pojesti. Mario se brzo vratio Dragunu noseći konzervu i komad kruha koji su podijelili na dva jednakna dijela.

"Hajde, jedi. Nećemo te otrovati. Da smo te se mislili riješiti, ostavili bismo te tamo da na miru iskrvarиш", dobacio

je Mario započevši razgovor sličan onima kakve su davno vodili. Dragan se osmjehtnuo, ali ga je i dalje bilo sram pričati s Mariom. Prije nekoliko dana zapalio mu je kuću, bio je spreman i ubiti da ga je našao. A sada, kada je bio ostavljen od svoje vojske, prijatelj ga je došao spasiti. Nije mu mogao pogledati u oči.

"Sve je u redu, važno je da si živ", nastavio je potapšavši ga po leđima. "Zaboravi ovo sve, naša vojska će se zbunuti za tebe. Otići ćes na sigurno."

"Mario, ja mogu otići na sigurno odmah ovoga trena, ali ne želim. Da sada odem i više se ne vidimo, proganjalo bi me to više od ičega. Spasio si me od smrti, a ja ću tebe od nje sada barem zaštiti. Nitko bolje ne poznaje ove ulice od nas dvojice. Ovo je naš grad, grad strane na kojoj se ti boriš. Strane koju bih rado i ja sada izabrao. Volio bih da me primite, da se borim s vama. Jer, sada se želim boriti za slobodu. Da naša djeca sutra mogu hodati ovim ulicama. Da opet živimo u miru." Pogledali su se međusobno, više ništa nije trebalo reći. Znali su sve. Osim ishoda rata iz kojeg su željeli izići zajedno kao prijatelji. I živjeti u miru kao i nekada.

Golubica mira ipak se spustila na Slavoniju nakon teških i neizvjesnih mjeseci, a dva prijatelja i suborci izborili su se za nju uz još stotine hrabrih momaka koji su uspješno stali da ostatak Slavonije ne padne pod ruke neprijatelja. Borili su se hrabro, a njihovi nadljudski napori nisu bili uzaludni jer kao što su i rekli tog hladnog jutra: željeli su i njihova djeca slobodno mogu šetati ulicama grada.

...
Okruglih je 30 svjeća na torti. Mario u naruču drži malenog Stjepana i pozira Mili koja drži tatin stari fotoaparat. U zadnji trenutak u sliku se ubacio Draganov sin skočivši točno da pokrije gotovo cijelu sliku. Svi su prasnuli u smijeh. Maleni Stjepan otpuhao je svjećice. Baka je pažljivo uzela svjećice kako se djeca ne bi opekla. Uzela je potom tanjure i oprezno svima izrezala tortu na jednake dijelove. Pogledala je sina kako drži malenog dječaka u naruču. Otišla je do đeda, nije mogla skinuti osmijeh s lica. Nakon godina tuge ponovno je imala obitelj za jednim stolom. Mario i Dragan izšli su na balkon i nazdravili s dvije čaše vina. Nisu ništa govorili. Kratko se osmjehtnuvši, pogledali su u daljinu. Trenutak tišine prekinuo je Draganov sin koji je htio da mu tata popravi igračku. Dragan je pojuriо u kuću. Mario je tako ostao sam. Razmišljao je o svjećicama na torti, o trenutku kada je sam gledao u onu staru fotografiju misleći da nema izlaza. Kada je mislio da mu je ona ista vatra sa svjećica progutala sve. Kada je mislio da ljubav ne može ugasiti požar. Kada je mislio da je sve gotovo. A sada, opet ima sve. Opet ima slobodu koju je želio. Prekrasnu suprugu i dijete koje živi u slobodi. Slobodu za koju se borio da u ulici u kojoj je on naučio voziti bicikl može naučiti i njegov sin. A sloboda, ona mu je bila veća od svih ordena i počasti. Ona mu je utjeha kada puca suborcima na sahrani. Motiv da nastavi dalje. Jer ima ono što treba da bi nastavio. Obitelj na okupu i Hrvatsku koja gori vječnim plamenom mira.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2023./2024. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno **do šest kandidata/kinja**, upisanih na prvu godinu sveučilišnog prijediplomskog studija na:

I. SVEUČILIŠTU U ZAGREBU – FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

– Sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa

Rok za podnošenje prijava je **12. svibnja 2023.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Ako se prijavi na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2001. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti

- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2023.)
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 42/14, 134/15, 109/16 i 97/17), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne buduje se, ali njegovo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i steknu pravo upisa na sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. alineje 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upisu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp koji će se provesti tijekom rujna 2023.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13, 5/17, 55/19 i 139/20).

Nakon uspješno završenog sveučilišnog prijediplomskog studija Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa (šest semestara) na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu, kadeti/kinje upisuju sveučilišni diplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa (četiri semestra) na Fakultetu prometnih znanosti u koji je uključena Temeljna časnička izobrazba i praktična obuka za vojnog kontrolora zračnog prometa u Središtu za obuku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Rudolf Perešin", Zemunik Donji.

Nakon završenog sveučilišnog prijediplomskog i diplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, stimulativni sustav profesionalnog razvoja i mogućnost sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812, 01/3784-814), u Referadi Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (tel. 01/2380-202) te u područnim odjelima i područnim odsjecima za poslove obrane.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2023./2024. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do 110 kandidata/kinja upisanih na prvu godinu sveučilišnih prijediplomskih studija na:

SVEUČILIŠTU U ZAGREBU

- Sveučilišni prijediplomski **studij Vojno inženjerstvo – do 70 kandidata/kinja**
- Sveučilišni prijediplomski **studij Vojno vođenje i upravljanje – do 40 kandidata/kinja.**

Rok za podnošenje prijava je **12. svibnja 2023.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

- Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:
- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobileta
 - presliku osobne iskaznice
 - uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Ako se prijavljuje na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2001. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2023.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne boduje se, ali njegovo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojni studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program na portalu *postani-student* u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mture i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se svi kandidati/kinje koji su stekli pravo upisa na vojni studij u prvom upisnom roku u srpnju 2023.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. alineje 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

U slučaju nepotpunjenošću upisne kvote na pojedinom studijskom programu nakon završenog srpanjskog upisnog roka, otvorena je mogućnost prijave kandidata/kinja za rujanski upisni rok za koji će biti objavljen novi natječaj Ministarstva obrane, a sve informacije bit će dostupne i na internetskim stranicama <https://www.morh.hr>.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima javnog natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i vojnih studija (<https://vojni.unizg.hr>).

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upisu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp koji će se provesti tijekom rujna 2023.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13, 5/17, 55/19 i 139/20).

Nakon završenog sveučilišnog prijediplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u nacionalnim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na telefonu referade Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" (01/3786-666), Središnjice za upravljanje osobljem (01/3784-812 i 01/3784-814) te u područnim odjelima i područnim odsjecima za poslove obrane.

TRENUTAK SJЕĆANJA

HEROJI ČRНОМЕРЦА И КУСТОШИЈЕ

Na križanju Ulice sv. Nikole Tavelića i Ulice Petra Zrinskog smjestio se Trg siječanskih žrtava. Taj trg mjesto je na kojem se nalazi Spomenik poginulim braniteljima Črnomerca

TEKST I FOTO Tomislav Vidaković

Nadomak užurbane llice i crkve sv. Nikole Tavelića, sa svih strana okružen kućama, ulicama i gustim prometom, Spomenik odiše mirnoćom i spokojem i kao da poziva ljude da ga posjete i saznaju imena 78 poginulih branitelja s Črnomerca koji su dali živote za obranu i stvaranje Republike Hrvatske. Spomenik je podigla zagrebačka Udruga dragovoljaca Hrvatskih obrambenih snaga i Grad Zagreb.

Autorica arhitektica Jadranka Kruljac Polak uspjela je smjestiti Spomenik u prilično skučen prostor gusto naseljenih zagrebačkih kvartova Črnomerca i Kustošije. Spomenik je službeno predstavljen javnosti 14. travnja 2000. Sastavljen je od pedesetak međusobno slijepljivenih staklenih ploča na kojima su imena stradalih branitelja. Spušten je u izduljeni plitki bazen ispunjen vodom i posebno je dojmljiv pod pomno riješenom umjetnom rasvjetom.

Duljinom bazena na podu se nalaze najvažnije godine iz hrvatske povijesti. Niz počinje 640. godinom, odnosno onom kojom je započeo dugotrajan proces pokrštavanja hrvatskog naroda. Sljedeća je godina 879., kad je papa Ivan VIII. uputio hrvatskom knezu Branimiru pismo kojim ga izvještava da je u Rimu blagoslovio njega i cijeli hrvatski narod te mu priznaje "zemaljsku vlast nad cijelom Hrvatskom". Potom je u sklopu Spomenika istaknuta 910. godina,

koja obilježava dolazak kralja Tomislava na vlast. Sljedeća je godina 1102., koja obilježava *Pacta conventa*, odnosno sporazum sklopljen između ugarskog kralja Kolomana i hrvatskog plemstva. Slijedi je 1593., koja obilježava veličanstvenu pobjedu Hrvata nad Turcima kod Siska. Iduća je godina u nizu 1671., kad je okončana zrinsko-frankopanska utoča, pokret koji se pokušao oduprijeti nastojanjima bečkog dvora da Hrvatskoj i Ugarskoj nametne centralizam i apsolutizam.

Na redu je zatim 1848., za hrvatski narod važna iz više razloga. Među ostalim, 5. lipnja te godine održano je prvo zasjedanje modernog hrvatskog sabora, čime je završilo razdoblje dotadašnjeg feudalnog, staleškog sabora. Zagreb te godine postaje jedinstven grad i kao nadbiskupsko sjedište postaje glavni grad i integracijsko središte svih Hrvata. Nakon 1848., izdvojena je 1918. godina, koja je obilježila završetak Prvog svjetskog rata i ulazak Hrvatske u Državu Slovenaca, Hrvata i Srba. Potom je izdvojena 1941. godina, koja obilježava početak Drugog svjetskog rata.

Na samom kraju istaknuta je 1991. godina, koja je najznačajnija u hrvatskoj povijesti. Osim što obilježava početak Domovinskog rata, ona označava i osamostaljenje hrvatske države i njezin put prema suverenosti i demokraciji.

Meteorologija je znanost o Zemljinoj atmosferi i njezinu međudjelovanju s površinom

FILATELIIJA

Među uobičajenim temama u svakodnevnoj komunikaciji svakako je i vrijeme te vremenska prognoza. O predviđanju vremenskih prilika sluša se i gleda u svim informativnim emisijama, ali i čita na internetu

MARKE – VREMENSKA PROGNOZA

TEKST Ivo Aščić

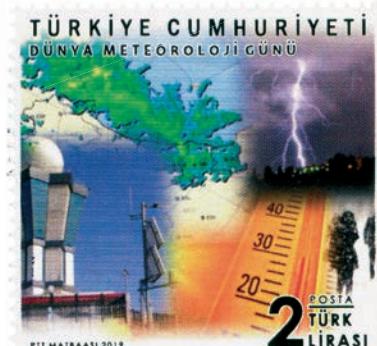
Čovjek je od davnina, oslanjajući se na različita opažanja, prognozirao vrijeme

Pogrešna vremenska prognoza može prouzročiti znatne materijalne štete, pa i ugroziti ljudske živote

Aristotelove Nebeske pojave iz 350. pr. Kr. jedan su od prvih radova povezanih s prognoziranjem vremena

Početak instrumentalnih promatranja na temelju kojih se donose vremenske prognoze seže u XVII. stoljeće

Čovjeka oduvijek zanima kakvo će biti vrijeme danas, sutra, idućeg tjedna. Svatko ima omiljene emisije ili internetske stranice koje smatra najpouzdanim, pa se u skladu s prognozom oblači, priprema za radeve, putovanja ili što drugo. Hrvatski prirodoslovac i popularizator znanosti i tehnike Oton Kučera napisao je 1897. u knjizi *Vrieme – Crteće iz meteorologije*, među ostalim: "Vrieme ne zanima samo izletnike od zabave; već kod turista o njemu gdjekada visi život. Brodaru, seljaku, gospodaru visi sva eksistencija o vremenu."

Od početaka civilizacije ljudi prognoziraju vrijeme, koristeći različita opažanja. Aristotelov učenik i filozof Teofrast iz Ereza u III. stoljeću prije Krista napisao

2020 ANY Nyrt. Baticz B.

u svakodnevnom životu potaknuli su nastanak prvih meteoroloških službi. U Beču je 1873. održan Prvi međunarodni kongres meteorologa, na kojem je osnovana Međunarodna meteorološka organizacija (International Meteorological Organization – IMO). Vremenske prognoze donose se za kraće, srednjoročno i dugoročno razdoblje. Postoje i specijalne vremenske prognoze: za potrebe zrakoplovstva predviđa se razvoj vremenskih prilika na određenim visinama; za potrebe pomorstva, uz meteorološke elemente uključuju i stanje mora u određenom akvatoriju; dok se za vojne potrebe u vremenskim prognozama specificiraju meteorološki elementi važni za provedbu planiranih aktivnosti.

Vremenske prognoze među popularnijim su radiotelevizijskim sadržajima

www.hrvatski-vojnik.hr

Snimio Josip KOPIĆ

[Twitter](#) [YouTube](#) [LinkedIn](#)

[Facebook](#)

Praćite nas i na društvenim mrežama
Sve što vas zanima pišite nas:
hrvojnik@monh.hr

**HRVATSKI
VOJNIK**